

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ**

PANEL

**DOĞU AKDENİZ KITA SAHANLIĞI VE
TÜRKİYE’NİN STRATEJİSİ**

22 Şubat 2007

ACILIŞ KONUŞMALARI

Prof. Dr. M. Selçuk USLU

Başkent Üniversitesi
Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü

Prof. Dr. Mehmet HABERAL

Başkent Üniversitesi Rektörü

PANEL YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. Hüseyin PAZARCI

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

PANELİSTLER

Prof. Dr. Sertaç Hami BAŞEREN

Ankara Üniversitesi SBF
Öğretim Üyesi

Dr. Erdoğan KARAKUŞ

Emekli Hava Korgeneral

Necdet PAMİR

Enerji Uzmanı
ASAM Genel Koordinatörü

Ali KURUMAHMUT

Deniz Ulaştırması Eski Genel Müdürü, Deniz Hukukçusu
Araştırmacı-Yazar

Tarih: 22 Şubat 2007 **Saat:**14.00

Yer: Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampusu Prof. Dr. İhsan Doğramacı Konferans Salonu
Eskişehir Yolu 20.Km., ANKARA

Tel: 0312 234 10 10/1201 – 1207; Faks: 0312 234 15 46

<http://sam.baskent.edu.tr>; E-posta: sam@baskent.edu.tr

SUNUCU- Sayın Rektör, değerli konuklar ve şu anda bizi Kanal B ekranlarından naklen yayınlamamızla izleyen sevgili seyirciler; Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından hazırlanan “Doğu Akdeniz Kıta Sahanelığı ve Türkiye'nin Stratejisi” konulu panele hoş geldiniz.

Efendim, öncelikle açış konuşmasını yapmak üzere Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü Prof. Dr. Sayın Selçuk Uslu'yu davet ediyorum.

Prof. Dr. SELÇUK USLU (Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü)- Sayın Rektörüm, Sayın konuklar, çok sevgili öğrenciler; Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin düzenlemiş olduğu panele hoş geldiniz.

Panele geçmeden önce, sizlere bir tanıtım niteliğinde birkaç söz söylemek istiyorum. Birincisi şu: Doğu Akdeniz dediğimiz bölge neresi? Onu kısaca söyleyeyim. Zaten biliyorsunuz, ama Güney Kıbrıs, Mısır, İsrail, Lübnan, Suriye ve Türkiye'nin kıyıdaş olduğu bir deniz bölgesi. Rum Yönetimi, bu bölgenin kıyılarına yakın olan alanı 13 petrol arama noktası olarak bölümlenmiş. 13'üncü ve 3'üncü bölgeler dışındaki 11 bölgenin sınırlarını saptamış ve Lübnan'la 17 Ocak 2006 tarihinde yapılan münhasır ekonomik bölge sınırlandırılması anlaşmasıyla da 3'ncü ve 13'üncü bölgelerin sınırları da netleşmiştir. Rum Ticaret, Endüstri ve Turizm Bakanlığı, ikinci lisans halkası için 3'ncü ve 13'üncü bölgelerde petrol araştırmasını 2008 yılına ertelemiş. Burada ilginç bir yorum var, aslında bir gazeteden alıntı yaptım, bana çok enteresan geldi, onun için sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu gazetenin yorumu diyor ki; “*Rum hükümetinin ihale şartnamesinde yer alan resmi haritasındaki 2' nci ve 3'üncü bölgelerin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin olası kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesine tecavüz etmekten kaçınılarak belirlenmiştir. Yani Rumların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin mevcut ülke sınırlarını kapsayabileceği deniz alanlarına tecavüz etmekten kaçınarak belirlenmiştir. Bu da Rum Yönetimi'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin devlet kimliğini zımnen kabul ettiğini göstermektedir.*” Benim uzmanlık alanım değil, yani bir şey söyleyecek halim de yok, herhalde devletlerarası hukukçular bu konuya açıklık getirecekler, ama bu yorum bana çok enteresan geldi.

Bir başka husus da şu: Yine buradaki bölgelerin, 4'ncü, 5'nci ve 6'ncı petrol arama noktalarının Türkiye'nin kıta sahanlığıyla örtüşmesi. Türkiye, buraları kendi kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesi olarak kabul etmektedir. Burada bir sorun alanı var. Bir başka sorun da şu: Petrol arama işi yaklaşık bir yıl önce başlamıştır. Ancak bu kadar aydır Türkiye bu konuya neden ilgisiz kaldı? Bunun yanıtını da ben bulabilmiş değilim. Bu durum da beni bir vatandaş

olarak gerçekten rahatsız etti. Papadopoulos, Avrupa Birliği'nin ve Yunanistan'ın desteğini alıyor ve şöyle bir iddiada bulunuyor: Diyor ki, “*Yerüstü ve yeraltı zenginlikleri şahıslara ait değildir; bunlar devletindir. Dolayısıyla Kıbrıs'ta tek devlet olduğuna göre, bu zenginliklerden yararlanmak da o devletin hakkıdır.*” Yorumu size bırakıyorum.

Saygılar sunuyorum. İyi günler diliyorum.

SUNUCU- Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü Prof. Dr. Sayın Selçuk Uslu'ya teşekkür ediyor ve Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı davet ediyorum.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL (Başkent Üniversitesi Rektörü)- Değerli konuklar; hepinize teşekkür ediyorum.

Üniversitemizin Stratejik Araştırmalar Merkezi görevini yapıyor, tabii bu meseleyle Başkent Üniversitesi de görevini yapıyor. Nedir o? Ülkemizin gerçekten ciddi sorunlarını üniversitenin yapması gerektiği şekilde gündeme getiriyor ve onları sizlerle beraber paylaşıyor. Tabii o kadar çok sorun var ki, ama bunların arasında biz âdeta böyle diyebilirim ki, hani cımbızla çekiyoruz. En sıkıntılı veyahut da ülkenin geleceğine en fazla zedeleme getirecek konular hangisiyse, onları burada gündeme getiriyoruz ve sizlerle paylaşıyoruz.

Gerçekten özellikle son zamanlarda Doğu Akdeniz'de meydana gelen olaylar; tabii Sayın Uslu ülkeleri sayarken birisini eksik bıraktı, o da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'dir. Kıbrıs'ta iki devlet var, tek devlet yok. Dolayısıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni de içine alan bölgede, maalesef zaman zaman hep karşımıza gelip “biz kardeşiz” diyen ülkelerin, kendi çıkarları söz konusu olduğu zaman o kardeşliği kolayca unutup, hani Müslüman kardeşiz ya, o kardeşliği kendi çıkarları gündeme gelince, onları unutup kendi çıkarları doğrultusunda rahatlıkla hareket edebildikleri bir dönemi yaşıyoruz. Bu, tarihe şöyle bir göz attığımız zaman, maalesef tarihin her döneminde yaşanmadı mı değerli konuklar? Osmanlı İmparatorluğu, şimdi bu tartıştığımız veyahut da tartışacağımız konular, bizim topraklarımız değil miydi? Osmanlı İmparatorluğu'nun ülkeleri değil miydi buralar?

Şöyle bir tarihe bakıyoruz; özellikle kendilerini medeniyet diye gösteren Avrupalılar, işlerine geldiği zaman tarihin derinliklerine iniyorlar, Birinci Dünya Savaşı'na iniyorlar ve Osmanlı İmparatorluğu'nu o dönemde yaptığı icraatlarla itham ediyorlar; çünkü kendilerine öyle uygun geliyor. Bu ortadan kalktığı zaman, bu defa yine kendi doğrultularında birtakım faaliyetlerde

bulunuyorlar. Nedir o? 1915'te olan olayları hep karşımıza getirmiyorlar mı? Biz ne diyoruz: Evet, bir savaş olmuş, bu savaş esnasında insanlar kaybedilmiş, insanlar ölmüş. Bu sadece muayyen grupların insanları değildir; savaş olmuş, Osmanlı İmparatorluğu'nun karşısında meşhur yedi düvel var. Bu efendilerin Osmanlı topraklarında işleri neydi? Tabii önce bunları sormak lazımdır. Bir taraftan bunlar araştırılıyor, diğer taraftan bakıyorsunuz ki o Osmanlı İmparatorluğu'ndan kopartılan, âdeta böyle söke söke, parçalaya parçalaya alınarak kurulan devletleri, çok rahatlıkla devlet olarak tanıyorlar. Dahası Kıbrıs'ta bütün anlaşmalara rağmen Kıbrıs'ın yarısını kendi içlerine pekala alabiliyorlar. O zaman ne yasa söz konusu, ne anlaşmalar söz konusu, hiçbir şey geçerli değil. Bütün bu olaylardan sonra, aslında yasal olarak da bana göre anlaşmalar çerçevesinde de tabii böyle bir şeyi kabul etmek, hele hele benim ülkemin böyle bir şeyi kabul etmesini anlamakta gerçekten çok zorluk çekiyorum. Bugün de aynı şekilde ve bu şekilde alınan bir topluluğu da o Avrupa Birliği'nin devlet olarak tanımakta da ne kadar doğrusu haklılık payı olduğunu da yine anlamakta zorluk çekiyorum.

Tabii ben zaman zaman buradan söylüyorum, maalesef Darwin hep haklı çıkıyor. Çünkü “güç kimdeyse, yaşama hakkı oradadır” görüşü özellikle bugünlerde çok daha geçerli, son yıllarda çok daha geçerlidir. Tabii bunların hepsi olabilecek şeydir; çünkü insanoğlu böyledir. İnsanların olduğu yerde hep maalesef gündeme geliyor; çıkarların olduğu yerlerde de bu tip işler olacaktır. Peki, bu nasıl engellenecek? Bir tek yolu var: Çalışmakla, kalkınmakla, başka türlü bir yolu yok. Sizin gücünüzle. Çünkü Atatürk, arkadaşları ve aziz şehitlerimiz öyle dediler; bu ülkeyi öyle kurdular, o yokluklarda kurdular ve bize emanet ettiler. Eğer benim ülkem, o masanın etrafına oturduğu zaman şunu söyleyebilseydi, “En az sizin kadar benim de gücüm var, siz bunu yapamazsınız. Siz bunu yaptığınız zaman, bunun karşılığı da budur” diyebilmiş olsaydık, o zaman bu konuları burada tartışmayacaktık. Ne yapacaktık; biz de oturacaktık, proje tartışacaktık, acaba Ay'a nasıl gideriz, acaba şu teknolojileri daha iyi nasıl geliştirebiliriz ve gerçekten Atatürk'ün söylediği gibi, şu anda çok şükür en azından muayyen düzeylerde asrın medeniyet düzeyini yakalamışız, acaba bunu nasıl aşabileceğimizin hesabını yapardık. Ama şimdi öyle olmuyor. Söylediğim gibi, bu sadece tek başına elbet ki bu konu değil, o kadar çok var ki...

Tabii bütün bunların hepsi olacaktır değerli konuklar, ama bunların hepsini çözmek de bizim görevimizdir. Ben yine buradan söylüyorum; hiçbir zaman bir başka ülkenin insanı gelip, benim ülkemde, benim ülkem için bir faaliyette bulunmayacaktır. Bir defa bunu lütfen benim ülkem vatandaşları çok iyi kabul etsin. Bilelim ki, eğer birisi buraya geliyorsa, mutlaka kendisi için geliyor. Dolayısıyla biz, o gelmeye çalışanlara ne kadar az ihtiyaç duyarsak, işte bu konuları da o kadar az tartışacağız. İnanıyorum ki panelist arkadaşlarım, bu konuyu çok detaylı bir şekilde

burada açıklayacaklar ve biz de diyeceğiz ki, ne yapalım, ancak bu kadarı kaldı, yani ancak Misak-1 Milli hudutları içerisindeki Türkiye kaldı, onu da koruma ve kollamak bizim birinci derecede görevimizdir. Bu konuda da bizi bir tek Yüce Allah durdurur.

Hepinize saygılar sunuyorum. Teşekkür ederim.

SUNUCU- Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sayın Mehmet Haberal'a teşekkür ediyoruz.

Değerli konuklar; “*Doğu Akdeniz Kıta Sahanelığı ve Türkiye'nin Stratejisi*” konulu panel birazdan başlayacak. Panel yöneticisini ve panelistleri davet ediyorum. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğı Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın Hüseyin Pazarcı. Panelistler: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın Sertaç Hami Başeren, Emekli Hava Korgeneral Sayın Erdoğan Karakuş, ASAM Genel Koordinatörü, Enerji Uzmanı Sayın Necdet Pamir. Bu arada bir geçmiş olsun dileğı ulaştıracamız. Panelistlerimizden bir tanesi şu anda aramızda olamayacak. Deniz Kurmay Yarbay Dr. Sayın Mustafa Koç, geçtiğimiz günlerde bir trafik kazası geçirdi, o nedenle aramızda olamayacak. Buradan geçmiş olsun dileklerimizi ulaştıralım ve sizlerden özrümüzü de dilemiş olalım aynı zamanda. Fakat yerine bir başka değerli panelist var; Deniz Ulaştırması Eski Genel Müdürü, deniz hukukçusu, araştırmacı-yazar Sayın Ali Kurumahmut dördüncü panelist olarak bizlerle birlikte olacak.

Efendim, sözü Sayın Yöneticiye bırakıyorum ve değerli konuklar, sizlere de kolaylıklar diliyorum, hoş bir panel diliyorum efendim.

OTURUM BAŞKANI (Prof. Dr. HÜSEYİN PAZARCI)- Sayın Rektörüm, değerli konuklar; ele almamız üzerinde anlaştığımız konu, “*Doğu Akdeniz Kıta Sahanelığı ve Türkiye'nin Stratejisi.*” Bu konu, uzun süredir aslında potansiyel olarak tabii ki ilgilileri meşgul eden sorunlardan birisiydi, ama son zamanlarda çok büyük bir güncellik kazandı. Kıbrıs Rum Yönetimi, Doğu Akdeniz’de önce Mısır’la 2003 yılında, daha sonra da Lübnan’la münhasır ekonomik bölge sınırlandırma anlaşmaları yaptı ve bunun üzerine de arama aşamasına geldiğini ve bölgede münhasır ekonomik bölgesi olduğunu iddia ettiği alanlarda petrol aramaya başlayacağını ifade etti. Dolayısıyla Kıbrıs Rum Yönetimi’nin daha önce bir dönemlerde, bundan kısa bir süre önce Avrupa Birliğı’ni karıştırmaması gibi, özellikle Türkiye’yle Avrupa Birliğı ilişkileri bakımından, şimdi Kıbrıs Rum Yönetimi öyle bir siyasi oyuna girdi ki, dünyayı karıştırmıyor. Çünkü bu bölge, çok önemli bir bölge. Niçin önemli; çünkü bu bölge, bir petrol

bölgesi ve bu bölgenin, Ortadoğu'nun tümü Arap Yarımadası'yla birlikte aldığımızda, önemli hususiyeti, petrol yataklarının sahibi olmasıdır. Bu çerçevede de Doğu Akdeniz'de de petrol aramasına girildiği andan itibaren çok yeni başka paylaşım sorunları ortaya çıkacaktır ve bu bölgenin genel stratejisini de, jeopolitik yapısını da etkileyecek nitelikler gösterecektir.

Bize işin petrolle ilgili olanını, bugüne kadar petrol konusundaki verileri, gelişmeleri ve bundan sonra olabilecekleri enerji uzmanı Sayın Necdet Pamir değerlendirecek. Kendileri aynı zamanda ASAM Genel Koordinatörü. Kendilerine biraz sonra söz vereceğim. Yavaş yavaş konuyu size takdim etmeyi ve bu vesileyle arkadaşlarımı da size tanıtmayı deniyorum.

Demek ki birinci üzerinde konuşulması, değerlendirilmesi gereken parametre, sorunla ilgili olarak petrol. İkinci parametre, hukuksal birtakım deniz alanlarına ilişkin olan kurallar. Burada panelin adı "Doğu Akdeniz Kıta Sahanelığı" olarak verilmiş, ama kıta sahanlığı, işin temelini, özünü oluşturmakla birlikte, örneğin Kıbrıs Rum Yönetimi, münhasır ekonomik bölge sınırlandırma anlaşması yapmış. Bu bir şey değiştirir mi? Hayır, değiştirmez. Sonuç itibariyle münhasır ekonomik bölge, bir devletin kara ülkesinin kıyılarından itibaren 200 mil uzaklığa kadar gidiyor, önu tabii boşsa. Kıta sahanlığı da aynı şekilde, en azından o uzaklığa kadar gidiyor, eğer doğal uzantı çizgisi bunun ötesinde değilse. Sonuç itibariyle Akdeniz gibi bölgelerde, Karadeniz gibi bölgelerde, yani bizim ülkemizi ilgilendiren deniz alanlarında, bu alanlar birbirleriyle çakışıyor. Dolayısıyla kıta sahanlığı ya da münhasır ekonomik bölge veya öteki deniz alanları söz konusu olduğunda, işin özü değişmeyecektir, sorunun bizim bakımımızdan önemi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bakımından önemi değişmeyecektir.

İşin bu hukuksal verileri itibariyle değerlendirdiğimizde de konunun, Kıbrıs Rum Yönetimi'nin özellikle bu yeni girişimiyle iki yanı önümüze çıkıyor. Birincisi, hukuksal-teknik konular, sorunlar, sınırlandırma sorunları. Öyle birtakım antlaşmalar yapma yoluna gitmiş ki, özellikle örneğin Mısır'la, Kıbrıs Adası'nın batısıyla ilgili alanları ilgilendiriyor ve o alanlar, Anadolu'nun da kıta sahanlığını oluşturabilme durumunda. Teknik olarak dolayısıyla bizim kıta sahanlığımızla onların Mısır'la yaptığı ve kendi ülkelerine ait olduğunu ifade ettikleri münhasır ekonomik bölgenin çakışması sorunu var. İkinci olarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimi böyle bir girişimde bulunduğu zaman, üzerinde halen en azından uluslararası toplumun bir çözüm arayışında olduğu ve bizlere, Kuzey Kıbrıslı Türklere telkinde buldukları, hatta empoze etmek istedikleri bir bütün Kıbrıs olayı üzerinde uluslararası toplum çalışıyor, tek bir Kıbrıs üzerinden sorunu çözme yaklaşımı sergiliyorlar. Eğer böyle bir yaklaşım sergilenecekse, bunun en baştaki gereği, o iki toplum, iki halk anlaşmadan, bir çözüme varmadan Kıbrıs Adası üzerinde, bunun tek yanlı kararlarla, sadece kendi bölgeleriyle sınırlı da tutsalar, tek yanlı kararlarla Kıbrıs Adası'nın kaderine hükmedecek girişimlerde bulunmamaları gerekiyordu.

Eğer Batı'nın bu yaklaşımı doğru ise, haklı ise, o zaman yine Kıbrıs olayını Rum Yönetimi, tek başına deniz alanlarını belirleme yoluna gitmemesi gerekiyor. Nitekim Annan Planı çerçevesinde de eğer bir bütünleşme sağlanabilseydi, federal yasalara bırakılmış bir alandı kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgenin düzenlenmesi ve tabii ki bundan bir tüm halk olarak, o zaman Kıbrıs Adası'nın halkı olarak yararlanmaları, ama bu zaten yürümüyor. Bir çözüm bulunmasına yine Rumların birçok engelleri oldu ve dolayısıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de zaten devlet olarak var. O zaman Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, tek başına bu kez bir devlet olarak kendi haklarını kullanacaktır, kendi deniz alanlarına sahip olacaktır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuzeyindeki deniz alanlarının sınırlandırılması da, onun karşısında bulunan Türkiye Cumhuriyeti'yle yapılacaktır. Dolayısıyla işin bir de hem siyasi, hem de hukuki olan ikinci bir yanı var.

Ben konunun bu kısmına bu kadar değineceğim; çünkü sorunu size çok değerli iki arkadaşım daha fazla açacaklar. Bu çerçevede ilk konuşmacı, yani petrol sorununda Necdet Pamir'in konuşmasından sonraki ilk konuşmacı, hukuki konularda Prof. Dr. Sertaç Başeren olacak. Prof. Başeren de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi, bu sıfatıyla zannediyorum özellikle konuşacak; çünkü kendisinin başka görevleri de var. Bunun dışında, Sertaç Başeren'i tamamlamak üzere ve işin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bakımından etkilerini de muhtemelen değerlendirmek üzere Sayın Ali Kurumahmut konuşacak. Kendileri emekli asker ve denizcilik uzmanı, bir de ayrıca hukuk fakültesi mezunu. Size dolayısıyla işin bu denizlerle ilgili hukuki verileri üzerine daha geniş bir şekilde değerlendirmesini siyasi yanı da muhtemelen katarak yapacaktır. Dördüncü olarak, genellikle biz Akdeniz'i deniz olarak hep aldık ve uzmanlar düzeyinde dahi hava sahasına neredeyse hiç değinmedik. Halbuki özellikle bu bölgeyle ilgili girişimlerde bulunulduğu takdirde ki bunu Türkiye'nin yapması kadar doğal bir şey yok, hakkıdır, o zaman işte karşımıza bazı hava hukukunu ilgilendiren sorunlar da çıkacaktır. Deniz ve hava sahasının birbiriyle etkileşimi veyahut da olayın stratejik öneminin değerlendirilmesinde hava sahasının önemiyle de karşılaşacağız. İşin bu yanını ise bize Emekli Hava Korgeneral Erdoğan Karakuş Paşamız anlatacak. Emekli Korgeneral Erdoğan Karakuş Paşamız, daha önce Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanı'ydı. İşin stratejik önemi itibarıyla bize muhtemelen başka bilgiler verme yoluna da gidecektir diye düşünüyorum.

Üçüncü parametre, *“Doğu Akdeniz’de Kıta Sahanlığı ve Türkiye’nin Stratejisi”* dediğimizde, üçüncü değerlendirmemiz gereken veri, Doğu Akdeniz bölgesi. Doğu Akdeniz bölgesi, baktığımız zaman, tarihin derinliklerinden birtakım sorunları zaten bünyesinde barındırarak gelmiş. Tek tanrılı dinlerin kaynağı bu bölge ve onun yarattığı sorunlar hâlâ bugün Ortadoğu’da

sürüyor, Doğu Akdeniz’de sürüyor. Bunun dışında, Doğu Akdeniz, hinterlandı Arap Yarımadası’nı, Basra Körfezi’ni de kattığınız zaman, dünyanın en büyük enerji kaynaklarından birini oluşturuyor. Bu enerji kaynaklarından birini oluşturması, özellikle petrol açısından, ama doğalgaz unsuru da var, bu açıdan zaten bu bölgeye dikkatleri çekiyor, iştahları her zaman kabartıyor. Bu bölge üzerinde çok değişik değerlendirmeler yapıp devletlerin girişimleri söz konusu oluyor. Son yıllardaki son olayların dahi gösterdiği gibi. Ama Doğu Akdeniz bölgesi, sadece bir enerji deposu olma niteliğinde de kalmıyor. Doğu Akdeniz bölgesi bugün ayrıca bir enerji terminali; çünkü Orta Asya ve Kafkas petrolünün de Batı dünyasına aktarılması için yararlanılan bir bölge. Dolayısıyla Doğu Akdeniz dediğimizde, bir de petrolün mücadelesi var ve onun sağlanması amaçlı deniz alanlarının, hava sahasının değerlendirilmesi, paylaşılması, zenginliklerin paylaşılması sorunu ortaya çıkıyor.

Doğu Akdeniz dediğimizde, son olarak dikkatinizi çekeceğim nokta şu: Doğu Akdeniz’de bizim Kıbrıs sorunumuz var, bizim için çok temel, ama Doğu Akdeniz böyle Kıbrıs sorunu gibi halen çözüm aranan konuların sadece Kıbrıs sorunu bir tanesini oluşturuyor. Çünkü Doğu Akdeniz’de başka sorunlar var. Doğu Akdeniz’deki Kıbrıs’a, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne baktığımızda ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’ne baktığımızda, bu iki devletin dışında, bugün Doğu Akdeniz’de bir Lübnan var ki, iç karışıklıklar, iç savaş olayları gündemden düşmüyor. Birleşmiş Milletler Barış Gücü orada sürekli görev yapar durumda. Bir İsrail-Filistin olayı var ki, binlerce yılın birikimleriyle birlikte hâlâ bir çözüm ışığı görünmüyor ve dolayısıyla her zaman yeni uyuşmazlıkların, farklı görüşlerin, çatışmaların bölgesi konumunda bulunuyor. Siz bu Doğu Akdeniz’e yeni bir unsur getirdiniz, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi bunu yapmıştır, “oradan petrol çıkaracağım” diye ve burayı sınırlandırma anlaşmalarına tabi tuttu. Bunu düşünebiliyor musunuz ki, sadece Kıbrıs yok, örneğin bir İsrail var ve İsrail’e baktığımızda, İsrail’in deniz şeridinde bir Gazze şeridi var, Filistin’e ait ve Filistin’i 80 kadar devlet, devlet olarak kabul ediyor bugün, her ne kadar Ortadoğu sorununun çözümünde Filistin bu niteliğiyle üzerinde şu anda konuşulmuyorsa da. Dolayısıyla bu Doğu Akdeniz’de başka devletlerin de -eğer Rum “benim hakkım” diyorsa- petrol arama hakları var ve onların bu konudaki sorunu nasıl çözebileceğini, bu hâlihazır sorunlara daha ne gibi sorunların Rumlar tarafından eklendiğini sizin takdirlerinize sunmak istiyorum.

Lübnan olayı başka, bir Suriye var ki, kendine özgü, en azından bir dönem çok büyük, bizleri de rahatsız eden politikaları oldu, bundan sonra ne olacağına da muhtemelen Sayın Karakuş değinecektir. Dolayısıyla böyle bir bölgeye Kıbrıs Rum Yönetimi yeni sorunlar taşıdı, yeni deniz alanları paylaşımı, sınırlandırma adı altında getirdi. Bunun, bu bölgenin petrolüne zaten ihtiyacı olan daha uzak ülkelerin iştahını kabartmayacağını hiç kimse ileri süremez. Eğer Çin

gibi veyahut da etkili, ama Batı yanlısı olmayan, Batı dünyasının içinde yer almayan devletler de burada stratejik mücadele içine girerlerse, bu bölgenin çok ağır birtakım alevli gelişmelere müsait olması söz konusu olacaktır. Onun içindir ki, belki etkili devletler, Kıbrıs Rum Yönetimi üzerinde etkili olabilecekler, ona birazcık bu konuda haddini bildirirler diye umut etmekte yarar var.

Ben sözü burada kesiyorum ve ilk konuşmacı olarak arkadaşımız Necdet Pamir'e bırakıyorum.

NECDET PAMİR (ASAM Genel Koordinatörü)- Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanlarım, Sayın Rektörüm, değerli komutanlarım, değerli konuklar ve özellikle de sevgili gençler diye başlamak istiyorum; çünkü öyle bir ortamda yaşıyoruz ki, asıl bilgilendirilmesi gereken ve harekete geçirilmesi gereken kesim sizlersiniz. Enteresan bir propaganda bombardımanı altındasınız. Onun için bulabildiğimiz her kanalla, her fırsatla sizlere seslenmeyi ben çok daha fazla önemsiyorum.

Ben bu ilk turda ya da bize tanınan yaklaşık 20 dakikalık süre içinde öncelikle petrolün önemini bir kez hatırlatmak, vurgulamak istiyorum. Çok konuşuyoruz, ama neden petrol önemli? Bunun yanı sıra, Sayın Başkanın da vurguladığı gibi, sadece Doğu Akdeniz'de değil, dünyada hem petrol kaynaklarının önemi var, rezervlerin önemi var, en az bunun kadar da hem taşımacılığının, ticaretinin, fiyatlandırmasının önemi var, bunlara vurgu yapmak lazım. Türkiye'nin sadece Kıbrıs açısından ve Doğu Akdeniz açısından değil, ilgili olduğu belli boru hatları var ki bu da taşımacılığın bir unsuru. Bunun hem ekonomik boyutu, ama ondan çok daha fazla jeopolitik boyutu var, onlara kısaca değinmeye çalışacağım somut projelerimiz bağlamında.

Son dönemdeki bu aramalarla ilgili yapılan birtakım spekülatif yayınlar var. To Vima Gazetesinin vesaire, işte 450 milyar dolarlık, rakam verilerek rezervlerden söz ediliyor. Bunun ne kadar gerçekçi olup olmadığı, ne kadar bilimsel tabanı olup olmadığı konusuna değineceğim. Bir de ne alakası var demeyin, özellikle sözcük olarak içinde, Türk sözcüğü geçen, ama ne Türk, ne de Türklükle, ne de Türkiye'yle çok fazla ilintisini kurmadığım -hamaset olsun diye söylemiyorum, somutlayacağım- Türk Petrol Kanununa değineceğim. Petrol Kanunu, eğer bu biçimiyle geçerse -Sayın Cumhurbaşkanı'nın vetosundan sonra, sadece bir maddeyi, devlet hissesinin il özel idaresine verilmesi konusunu, onu da sanıyorum Sayın Maliye Bakanının talebi üzerine, veto gerekçesiyle ilgili olmayarak değiştirdiler- hemen baştan söyleyeyim: Türkiye petrollerinin devlet adına zaten arama ve üretim yapma hakkı olmayacağı için, ne Kıbrıs açıklarında yapacağımız aramanın bir kıymeti harbiyesi vardır, yani devlet olması

açısından, ne Irak'taki politikanız açısından tutarlı olursunuz, ne de iki gündür ortalıkta dolanan İran'da yapılacak birtakım çalışmalarla ilgili. Yani devlet adına değilsinizdir de herhangi bir petrol şirketi hüviyetiniz olur, bu yasa geçerse, onlara değinmeye çalışacağım.

Bugün dünyada tüketilen birincil enerji kaynakları içinde petrol yüzde 36 ile açık ara üstünlüğünü sürdürüyor. Petrol, özellikle taşımacılık sektörünün, ulaştırma sektörünün olmazsa olmaz girdisi. Ama hemen başta söylemek lazım; sadece bir enerji kaynağı değil, aynı zamanda sanayinin de olmazsa olmaz bir girdisi, aklımıza gelen-gelmeyen binlerce sanayi ürününün de girdisi petrol. Dolayısıyla sadece bugün değil, önümüzdeki birkaç 10 yıl daha dünya gündemini, hoşumuza gitse de, gitmese de meşgul etmeye devam edecek, tüm alternatif enerji kaynağı arama çabalarına karşın. Gerek Uluslararası Enerji Ajansı'nın, gerekse Amerikan Enerji Bakanlığı'nın yaptığı projeksiyonlarda, referans senaryolarda çok devrimsel nitelikte uygulamalar, keşifler ve politikalar gündeme getirilmezse, dünya birincil enerji tüketimi açısından petrol kullanımı her yıl ortalama yüzde 16 artarak, yaklaşık bugün kullanılan 84 milyon varil/gün petrolün 2030 yılında 125 milyon varil/güne çıkması ve yine birinci sırayı işgal etmesi bekleniyor. Doğalgaz da hızla yükselen ikinci kaynak oluyor ve kömürü geçerek oda payını arttırıyor. Üç fosil yakıtın; petrolün, kömürün ve doğalgazın, bugün olduğu gibi, paylarının 2030'larda yüzde 85'in altına düşmemesi bekleniyor. Birinci tespitimiz bu.

İkinci tespitimiz, yine Uluslararası Enerji Ajansı başta olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşların yaptığı çalışmalarda, bugünkü tüketimimizin petrol açısından yaklaşık yüzde 50 artarak 2030'lara ulaşması ve bugün yüzde 46'sı bölgeler arasında taşınan petrolün yaklaşık yüzde 62'sinin 2030'da da bölgeler arasında taşınacağı ortaya çıkıyor. Bunun da anlamı, boru hatlarıyla ve tankerlerle taşınması gündemde. Dolayısıyla Doğu Akdeniz'in bu bağlamda da önemi artacak; deniz taşıma yolları, petrolün taşıma yolları açısından önemi artacak.

Türkiye'yi ilgilendiren projelere baktığımızda, gecikmesiyle, hatasıyla, sevabıyla Türkiye'nin jeopolitik önemine çok fazla katkıda bulunan, ekonomik olarak tartışılabilir, yani çok böyle müthiş rakamlar telaffuz etmeyebiliriz, ama Türkiye'nin jeopolitik önemini arttıran, bu arada tabii risklerini de arttıran Bakû-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı, biraz önce söyledim, dünyada 84 milyon varil/günde petrol tüketiliyor, bunun yarısı bölgeler arasında taşınıyor dediğiniz zaman, bunun 1/40'ini taşıyacak bir boru hattı, küçümsenecek bir hat değil, bir milyon varil/gün, kapasitesinin de artması bekleniyor. Hazar petrolünü Türkiye üzerinden, Ceyhan üzerinden uluslararası pazara çıkarıyor. İşte Kıbrıs Ceyhan'ın burnunun dibini. Kıbrıs'ın kontrolü bu anlamda herkes için önemli. Bakû-Tiflis-Ceyhan bir milyon varil/gün; eğer durum normale dönerse, Kerkük-Yumurtalık Boru Hattının teorik kapasitesi 1.4, ama çalışabildiği kapasitesi 1.6, Bakû-Tiflis-Ceyhan'dan da fazla. Dolayısıyla Ortadoğu petrolünü getiren Kerkük-

Yumurtalık hattıyla beraber 1.6, 2.6 BTC ile... Türk boğazlarını rahatlatılabilmek için devreye konulmaya çalışılan Samsun-Ceyhan hattı da yaklaşık 1.5 milyon varil/gün taşıyacak. Dolayısıyla böyle baktığımız zaman, 4 milyon varil/güne yaklaşan, hatta onu geçen bir cesametten, bir hacimden söz ediyoruz. Dolayısıyla somut projelerimize baktığımızda, Kıbrıs'ın vazgeçilmez önemi ortada.

Kıbrıs ve petrol konusuna değinmek istiyorum: Kıbrıs ve petrol konusuna baktığımız zaman, Sayın Selçuk Uslu bazı sorular sordu: "Neden bu konuda biraz geciktik?" diye. Türkiye sadece bu konuda gecikmedi. Bunun yapısal tarafları, nedenleri olduğu gibi, bunun tabii ki dönem dönem siyasal nedenleri de olmuştur ya da siyasetin yansımaları da söz konusu olmuştur bu gecikmede. Türkiye, mevcut organizasyonel yapısı içinde, yani Türkiye Petrolleri'nin 1980'li yıllardan sonra dikey entegre yapısını yitirdiği bu dönemde, 1980'lerden sonra, zaten bihakkın o aramaları yapabilecek hem ekonomik olanaklardan, hem de çeşitli olanaklardan yoksun bir durumda. Yoksa helvayı yapacak her şey var. Özellikle teknik elemanlar bazında, bunu da hamaset olsun diye söylemiyorum, gerçekten son derece donanımlı petrol jeologlarıyla, jeoloji mühendisleriyle, jeofizik mühendisleriyle, petrol mühendisleriyle, organik kimya alanında çalışan arkadaşlarımızla, ekonomistleriyle bu konuda son derece donanımlı bir kadro olmakla beraber, Türkiye Petrolleri, Dünya Bankası politikaları etkisinde 1980'li yıllardan sonra, aynı Türkiye Elektrik Kurumu'nda olduğu gibi dikey entegre yapısını yitirdiği için, çok çeşitli nedenlerle zaaf içindedir.

Onu biraz açayım: Dikey entegrasyon petrol sektörünün, enerji sektörünün olmazsa olmaz bir yapılanmasıdır. Bugün British Petrol'e bakın, Shell'e bakın, Exxon Mobil'e bakın ya da Rusların Lukoil'ine, İtalyanların devlet ağırlıklı Eni'sine, Norveç'in yine devlet ağırlıklı Statoil'ine bakın, bunların tümü dikey entegre şirketlerdir. Yani arama, üretim, taşıma, dağıtım, pazarlama, hatta enerji üretim, elektrik üretim şirketleri halinde organize olmuşlardır. Çünkü aramacılık son derece riskli ve pahalıdır, ama bulduğunuz andan itibaren de yatırdığınız parayı hızla öder. Petrolcülüğün en riskli alanı aramacılıktır; ama en kârlı alanı, katma değer de sağladıktan sonra, ürünlerini rafinerilerde ürettikten sonra bunun pazarlanması kısmında elde edersiniz. İşte petrol sektörü, yıllardan beri, oluştuğu andan itibaren bu mantık içinde dikey entegre olarak tüm şirketlerin en baştan aramadan ta rafinaja, dağıtım, pazarlamaya kadar örgütlenmesini gerekli kılar ve burada elde ettiğiniz kârların önemli bir bölümünü risk sermayesi olarak aramalara getirirsiniz. Ama TPAO, 1954 yılında son derece ileri görüşlü olarak dikey entegre yapıda oluşmuşken, TÜPRAŞ'ı kurmuşken, rafinerileri, Petrol Ofisini, dağıtım-pazarlama şirketini, PETKİM'i, petrokimyayı, İstanbul Gübre Sanayiini, BOTAŞ'ı kurmuşken ve onun yönetiminde

doğrudan etkinen, Dünya Bankası politikalarının rüzgârı altında sadece bir arama, üretim şirketine indirgenmiş, bütün bu bağlı kurum-kuruluşlar ana yapıdan kopmuştur.

İşte bu organizasyonel yapı olmadan, siz en iyi elemanları da orada barındırırsanız, burada hepimiz istesek bile, bu kurumun başarılı olmasının bir kere asgari olanaklarının olmadığını söylemek zorundayım. Bir de bütçesi her sene Devlet Planlama Teşkilatı'ndan dönmüş; tırpanlanmış. Bakmayın, şimdi görece artmış gibi görünüyor, ama yıllar önce giriştiğimiz, doğru olarak giriştiğimiz, Azeri-Çıralı-Güneşli gibi Azerbaycan'daki, Şahdenizi gibi ya da Bakû-Tiflis-Ceyhan gibi taahhütlerimizin gereği olarak bütçesi artmıştır. Arama yapabilecek olanaklardan siz mademki yoksunsunuz, Kıbrıs açıklarında, Doğu Akdeniz'de nereye kadar yapabilirsiniz? Kaldı ki denizlerde aramacılık çok daha risklidir, çok daha pahalıdır. Yani rakamlar değişebilir, bu konuda çok daha rakamları elinde tutan, bilgiye de çok daha hâkim arkadaşlarımız da var salonda, Sevgili Ahmet var, Türkiye Petrolleri'nden Arama Grubu Başkanımız, o da verebilir. Ama BP'nin daha geçenlerde Doğu Karadeniz'deki yaptığı sismik artı sondajla ilgili onların açıkladığı afişe maliyet 200 milyon dolarlar civarında, bana daha evvel bildirilen 100 milyon dolar civarında. Tek bir kuyu için yatırımdan söz ediyoruz, ama sonuçta karalarla kıyaslayamayacağımız kadar önemli yatırım gerektirir.

Buna karşın, yine de Türkiye Petrolleri'nin belli çabaları dönem dönem olmuştur, ama ilgi ondan sonra dağılmıştır. Bunun siyasi nedenleri de vardır. Siyasiler Amerika'ya ya da Avrupa Birliği'ne sormadan hareket edemedikleri dönemde tabii bu ilgi, çaba azalmıştır; hem parasal olanağınız yok, organizasyon olanağınız yok, buna bir de niyet eksikliği de eklenebilir. Dolayısıyla temel nedenleri budur. Onun için, duygusallıktan çok öte baktığımızda, eğer siz ulusal kuruluşunuzu gerekli şekilde organize etmez, onu gerekli şekilde donatmaz ve bir de özerk olarak yapılandırmazsanız... En son olarak da siyasilerin elinde açıkçası oyuncak haline getirilmiştir. İstisnaları olabilir, 3-5 tane arkadaşımız olabilir köşe başlarında, ama maalesef öylesine bir siyaset girmiştir ki, ehliyetten son derece uzak birtakım insanlar, konuyu bilmeyen insanlar, bu kurumların yönetimlerindedir; bugün, birçok enerji kurumumuzun yönetimindedir. Onun için, bu zaafın içinde Türkiye Petrolleri'nin bu çalışmalarını yapmasını bekleyemezsiniz.

Doğu Akdeniz'in petrol potansiyeliyle ilgili söylememiz gereken bazı şeyler var. Türkiye'nin petrol potansiyeliyle ilgili de birçok çalışma yapılıyor ya da fikir öne sürülüyor. Bunlar iki uça seyrediyor, dikkat ediyorsanız. Bir görüş, "Türkiye, petrol denizinin üzerinde yüzmektedir. Yabancılar gelip bunu kapatmaktadır, hatta cıvayla kapatmaktadır. Aslında Türkiye petrol zengindir." Öbür tarafta da, "Hayır, Türkiye'de petrol ve doğalgaz yoktur. Bunun jeolojik nedenleri olduğu kadar, siyasi nedenleri de vardır." Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminde Musul-Kerkük nasıl devre dışı kalmışsa -'ki hepimiz iştirak ederiz bu nedenlere'- ancak jeolojik olarak

da bunu uzun uzun anlatabiliriz.” Fakat Şu, gerçeği değiştirmez: Bizim ekonomik olarak TŐrkiye'deki petrol keŐŐi kabul ettiğimiz Raman Dağı'dır. Bu 1930'lu yıllara dayanır. 1930'lardan 2006 yılına gelene kadar 76 yıl geçmiş, bu sŐre içinde arama amaçlı 1,244 tane kuyu açmıŐız. 1,244 tane kuyu, dŐnyada 11 gŐnde açılan, Amerika-Texas'ta 35 gŐnde açılan kuyu sayısındır. Bunu da 3 gŐn Önce bir panel yaptık, Jeofizik MŐhendisleri Odası Başkanı arkadaşım bizlerle paylaŐtı. Yani bu kadar arama yaparak siz “TŐrkiye'de petrol yoktur” diyemezsiniz. TŐrkiye'nin başta denizleri ve derin formasyonları olmak Őzere aranmamıŐtır. Hal bŐyleyken, Akdeniz'de son derece sınırlı, 1970 yılında 1-2 tane kuyu açılmıŐ ve bunlar petrol emareli bitmiŐtir. Petrol emareli kuyu baŐkadır, ekonomik anlamda petrol ya da gaz veren kuyu baŐkadır. Geçici olarak kuyular terk edilebilir, petrol fiyatlarının 9-10 dolar olduğu dönemde geçici olarak terk edebilirsiniz. Bu kavramları ayırabilmemiz lazım.

O bağlamda Akdeniz'e baktığımız zaman, Şunu söylememiz lazım: TŐrkiye'den o tarafa geçiyorum, sŐyledięimiz sŐzler bazen siyah ya da beyaz olarak algılanıyor. “Ahmet Bey dedi ki, Mehmet Bey dedi ki TŐrkiye'de petrol yoktur.” Bunu sŐylemiyoruz, aranmamıŐtır, mutlaka aranmalıdır. Aranmasının ŐnkoŐulu da TŐrkiye Petrolleri'nin dikey entegre biçimde ve Özerk olarak yapılanmasıdır, bu bir. Akdeniz de bundan farklı değil; birkaç tane sondaj petrol emareli bitmiŐ, El Paso Őirketiyle bazı çalışmalar yapılmış. Bunun dışında, diğer Őlkelere baktığınızda, Mısır'ın “off-shore”unda gaz ve son dönemde de, 2004 yılında açılan Őç kuyudan iki tanesi yine petrollŐ olarak tamamlanmıŐtır. Bu da tabii Rum Kesimine cesaret veren unsurlardan bir tanesidir. Ancak 450 milyar dolarlık bir rezervden söz edebilmenin bilimsel hiçbir tabanının olmadığını söylemek durumundayım. Bu yine “bu havzada petrol, gaz yoktur” anlamına gelmemeli. Bazen bir cŐmlede sŐylemem gereken Şeyi 10 cŐmlede söylediğim için ben de ŐzgŐnŐm, ama bunun sağını solunu kapatmadığımız takdirde, birileri alıp bir taraflara gŐtŐrebiliyor ya da tam anlaŐılamıyor. Onun için kusura bakmayın, kendimi tekrar etme pahasına bunu sŐylŐyorum. Aynı Şekilde İsrail'in “off-shore”unda da Önemli keşifler olmuştur. Dolayısıyla bu, hem Rumları harekete geçiren, hem de ŐstŐnde spekülasyonları arttıran bir olgu olmuştur. Ama siz, çok yoğun sismik etŐt yapmadan, bunları sondajla taçlandırmadan, herhangi bir yerdeki petrol ya da gaz bulgusundan söz edemezsiniz. Uzun erimli de Őretim testleri yapmadan “burada ekonomik anlamda petrol var” diyemezsiniz. Kaldı ki dolara çevirip 450 milyar dolarlık rezervden söz ediyorsunuz. Bu doğru değil. Bunu psikolojik operasyon olarak kullanırlar, bunu hukuksuz bir Şekilde girdikleri Avrupa Birliği'nde, oradaki pozisyonlarını pekiŐtirmek için kullanıyorlar, doğru; KKTC'nde bir olumsuzluk yaratmak için kullanıyorlar, doğru, ama petrol-gaz olmadığını gŐstermez. Hukuki boyutunu değerli panelistler konuŐacaklar.

Ben uzmanı olmadığım konuda, sadece entelektüel birikimini tatmin eden ve bütünsellik adına bunları öğrenen bir insanım, ama onu tabii ki konuşmayacağım.

Yalnız, bizim yapmamız gereken nedir diye baktığımız, işte münhasır ekonomik alan ilan edilir edilmez, bunun ötesinde sıklıkla söylemeye çalıştığım gibi, Türkiye Petrolleri'ni dikey entegre yapıda organize ederek ve kolunu kanadını siyasete bağlamadan, onu özerk yapıya kavuşturarak ancak bunları çözebiliriz.

Son olarak Petrol Kanunu'na değinmek istiyorum: Petrol Kanunu'nun birçok maddesini eleştiriyoruz, devlet hissesiyle ilgili olanlarını ve diğerlerini. Ancak bunun içinde en önemli olanlarından bir tanesi de konumuzu ilgilendiren, başta da vurguladığım gibi, Türkiye Petrolleri'nin devlet adına arama ve üretim yapma hakkını kaldırıyor bu yasa. Bunları da gelen talepler doğrultusunda ve AB'ye uyum için, gerekçede böyle yazıyor, yapıyorsunuz. Avrupa Birliği'ne girecek miyiz, girmeyecek miyiz; Avrupa Birliği'nin üyesi ülkeler, acaba AB normlarına uyuyor mu; Green Paper'de ya da Solana dokümanlarında vazedilen şeyleri yerine getiriyor mu, bunların hepsini bir kenara atalım; 10-20 sene sonra AB kalacak mı, kalmayacak mı, bu argümanları da bir kenara koyalım. Ancak Avrupa Birliği'nin dediğini gökten inen, yani toprağın reddetme hakkı yoktur gibi algılayarak, üye olmadığımız, olmayacağımız bir yapılanmanın size verdiği talimatlar doğrultusunda iş yapıyorsunuz, kabul edilebilir değil. Yani İtalyan Eni, Norveçli Statoil bu işlere daha mı az yakın? Yani Avrupalı değil mi bunlar? Anlamak mümkün değil. Böylesi bir durumda, siz Türkiye Petrolleri'ni herhangi bir şekilde Akdeniz'e, herhangi bir noktasına saldıgınız zaman, yapacağı aramanın herhangi bir petrol şirketi, -Türk petrol şirketinin yaptığı çalışmadan mutluluk duyarız, o ayrı bir şey- devlet şirketi değildir. Dolayısıyla bunu görememeyi ben anlayamıyorum.

Aynı şey, konuyu dağıtmak istemem, ama Irak için de geçerli. Bir taraftan Irak politikanızda diyorsunuz ki, "Irak'ın toprak bütünlüğü önemlidir, merkezi hükümet önemlidir. Irak'ın kuzeyindeki federal yapıya ayrıcalık tanınmaz. Irak petrolleri, Kerkük dâhil, tümü merkezi hükümete ve Irak halkına aittir." Peki, kendi ülkenizde dönüyorsunuz, devlet hissesinin yarısını İl Özel İdaresi'ne, Adıyaman, Batman, her neyse, buna veriyorsunuz. O zaman da size demezler mi, -deyimi hoşgörün- bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu? Yani çıkardığınız yasalar açısından, bunların sadece ekonomik yansımaları değil, bunların jeopolitik ve stratejik yansımalarına da dikkat edilmediğini söylemek istiyorum.

Son söz olarak, petrol potansiyeliyle ilgili çok teknik detaylara girilebilir. Kimi arkadaşlarım var, yani Türkiye Petrolleri'nde 30 yılını tamamlamış bazı arkadaşlarım var, petrol jeologları, emekli de oldukları için daha rahat konuşabiliyorlar. Onların görüşlerine göre, Doğu

Akdeniz’de mevcut aramalar çerçevesinde petrol ve gaz olma olanağı biraz sınırlı. Ama bunun dışında bazı arkadaşlarım var, kimi jeofizikçiler ve jeologlar da diyorlar ki, “hayır, bu bir yorum meselesidir, farklı bir anlayışla yaklaşırsak, çok önemli bir potansiyeli olabilir.” Bunu niçin söylüyorum? Aramayı yapmadan, yeterli sismik arama yapmadan, bunu dediğim gibi sondajla taçlandırmadan, uzun erimli testler yapmadan, bunu bilemezsiniz. Dolayısıyla burada bugüne kadar açıklanan 450 milyar dolar gibi rakamları haklı kılacak bir rezervden söz edecek bilimsel veri yoktur. Ama “bu bölgede petrol ya da gaz yoktur” diyecek de bir bilgi birikiminiz yoktur. Onun için, bu bölge son derece önemlidir; sadece kaynaklar açısından değil, taşıma yollarının üzerinde olduğu için, Kıbrıs o coğrafyanın ortasında olduğu için, Kıbrıs bizim bütün boru hatlarımızın, hem Türkiye açısından, hem uluslararası piyasalar açısından çıkışının tam önünde olduğu için son derece önemlidir. Türkiye'nin bu konularda duyarsız kalması mümkün değildir. Hem adı Türk Petrol Kanunu olan, ama hiçbir alakası olmayan, çıkarlarımız açısından oldukça uzaklaşmış olan bu yasa açısından, hem organizasyonel yapımız açısından son derece duyarlı olmamız gereken bir noktadayız.

Sorularımız olursa yanıtlamaya çalışayım. Ben burada keseyim Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI- Değerli konuklar; söz sırası Sayın Prof. Dr. Sertaç Hami Başeren’de. Kendisine sözü bırakıyorum.

Prof. Dr. SERTAÇ HAMİ BAŞEREN (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi)- Teşekkür ederim.

Ben Başkent Üniversitesi’nin değişik platformlarında çok kez konuşma imkânı buldum, hepsi de çok güncel konulardı. Bugün Türkiye’nin geleceği açısından önem taşıdığını düşündüğüm bir uyuşmazlığın, Doğu Akdeniz uyuşmazlığının ele alındığı az sayıdaki çalışmalardan birisine katılıyorum. Sözlerime bu çatının altında böyle özel bir konuyu konuşmak için bulunmaktan duyduğum mutluluğu ifade ederek başlamak isterim. Bugünün benim için bir başka özelliği daha var, onu da söylemeden edemeyeceğim: Hüseyin Pazarıcı Hocamın önünde konuşmanın heyecanını yaşıyorum, o bizim duayenimizdir. Sizlere anlatacaklarımı O’nun hoşgörüsüne sığınarak arz etmeye çalışacağım.

Efendim, Kıbrıs’tan bahsedip Avrupa Birliği’nden söz etmemek olmaz. Kıbrıs’tan bahsedince, Avrupa Birliği’nden de bahsetme ihtiyacım var. Avrupa Birliği politikamızda daha önce de yanlışlar olmuş olabilir, ama bence bu iktidar Türkiye'nin Avrupa Birliği siyasetini iyi

yönetemedi, hatalar yaptı ve bu hataların sonuçları da çok netleşti. 17 Aralık 2004 tarihinde Ek Protokolü yapmak için taahhütte bulunduk. Bu protokolün yapılması, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (GKRY) bütün Kıbrıs'ın meşru hükümeti olarak tanınmasını getirecek bir iştir. Biz bir anlamda bunu taahhüt ettik ve karşılığında hiçbir şey almadık. Şimdi önümüzde bir taahhüt var, biz yaptık, hiçbir mecburiyetimiz olmadığı halde yaptık ve karşılığında da herhangi bir şey elde edemedik. Avrupa Birliği'yle ilişkilerimiz de oldukça yavaşladı. Bu, başarısızlığın ifadesidir; ama bu başarısızlık, bizim peşimizi kolay bırakmayacak, bizi bu başarısızlığın altından kolay kolay kaçırmayacaklar.

Doğu Akdeniz'de neler oluyor diye bakıyorum, dış politikasını Avrupalılaştırmış GKRY ve Yunan ikilisi, Doğu Akdeniz'de Türkiye ile yeni uyuşmazlıklar inşa ediyor. Doğu Akdeniz, bir uyuşmazlık alanı haline dönüşüyor. Bu sebeple, tarihi günler yaşadığımızı söylüyorum. Sizlere bir devletler hukuku sunuşu yapmaya çalışacağım, kıta sahanlığı / münhasır ekonomik bölge (MEB) sınırlandırması hukukundan söz edeceğim, sıkıcı konular, ama olabildiğince olayı stratejik boyuta çekip sizi fazla yormamaya çalışacağım.

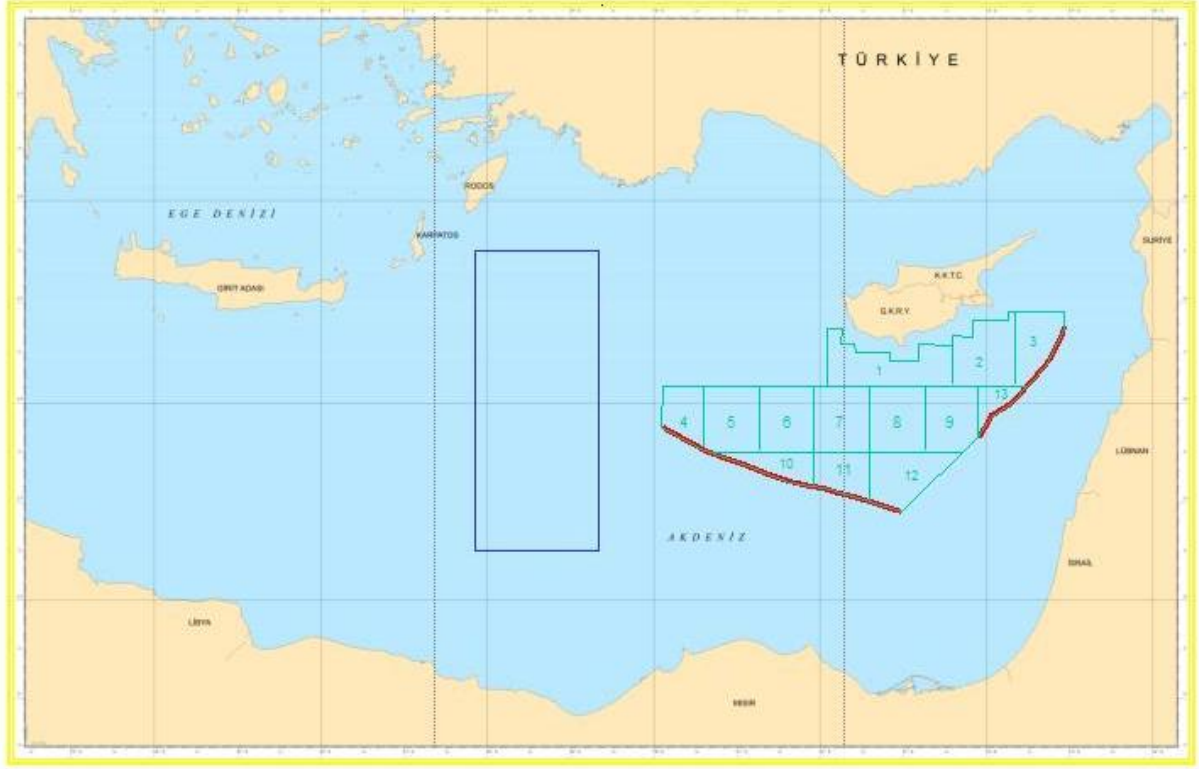
Doğu Akdeniz'de neler oluyor? Ben neler olduğunu, hukuki sonuçlar doğuran olaylar itibariyle izlemeye çalıştım. Şimdi sizlere bunları arz edeceğim. Neler oluyor? Neler olduğuna haritada bakalım. Harita-1'de gösterilen kare içerisinde NIMA'nın (National Imagery & Mapping Agency, Maritime Safety Information Center) 552/2002 ve 590/2002(54, 56) sayılı Hydrolant Mesajlarında GKRY bandıralı Northern Access adlı Geminin 11-19 Mart 2002 tarihleri arasında 35°-30' 00" N 32°-30' 00" N ve 027°-50' 00" E 029°-20' 00" E koordinatları ile belirlenen sahada jeofizik araştırmalar yapacağı ilan edildi. Bu koordinatlar içinde GKRY bandıralı Northern Access isimli bir gemi, sismik araştırmalar yapmaya teşebbüs de etti.

Harita 1 Northern Access adlı geminin araştırma sahası.

Bu bölgede kıta sahanlığı haklarını ilgilendiren araştırma yapılması demek, buranın, burada araştırma izni veren devlete ait olması demektir. Kıta sahanlığı hakları, münhasır haklardır. İlgili kıyı devleti, bunu egemenlik hakkı olarak kullanır. Yani GKRY diyor ki, “koordinatları verilen karenin içerisinde benim egemenlik haklarım var.” Burada Northren Access gemisiyle kıta sahanlığı araştırması yaptırtıyor ve bunu ilan ederek yapıyor, “*hydro land*” mesajlarıyla Harita 1’de size arz ettiğim kareyi ilan ediyor; çünkü ileride “burası benim” diyecek, bunun hukuki zeminini hazırlıyor.

Sonra ne oldu? Sonra Harita 2’de Kıbrıs Adası ile Afrika Kıtası arasındaki ortay hattı esas alan ve kırmızı çizgi ile gösterilen sınır çizildi. Bir gelişme daha oldu ve Lübnan’la Suriye arasında aynı haritada gösterilen Kıbrıs Adası’nın Güney doğusundaki kırmızı sınır çizildi. Yani, aynı haritada gösterilen ve GKRY tarafından daha sonra ilan edilecek olan ruhsat bloklarını içine alan GKRY-Mısır ve GKRY-Lübnan MEB sınırları çizildi.

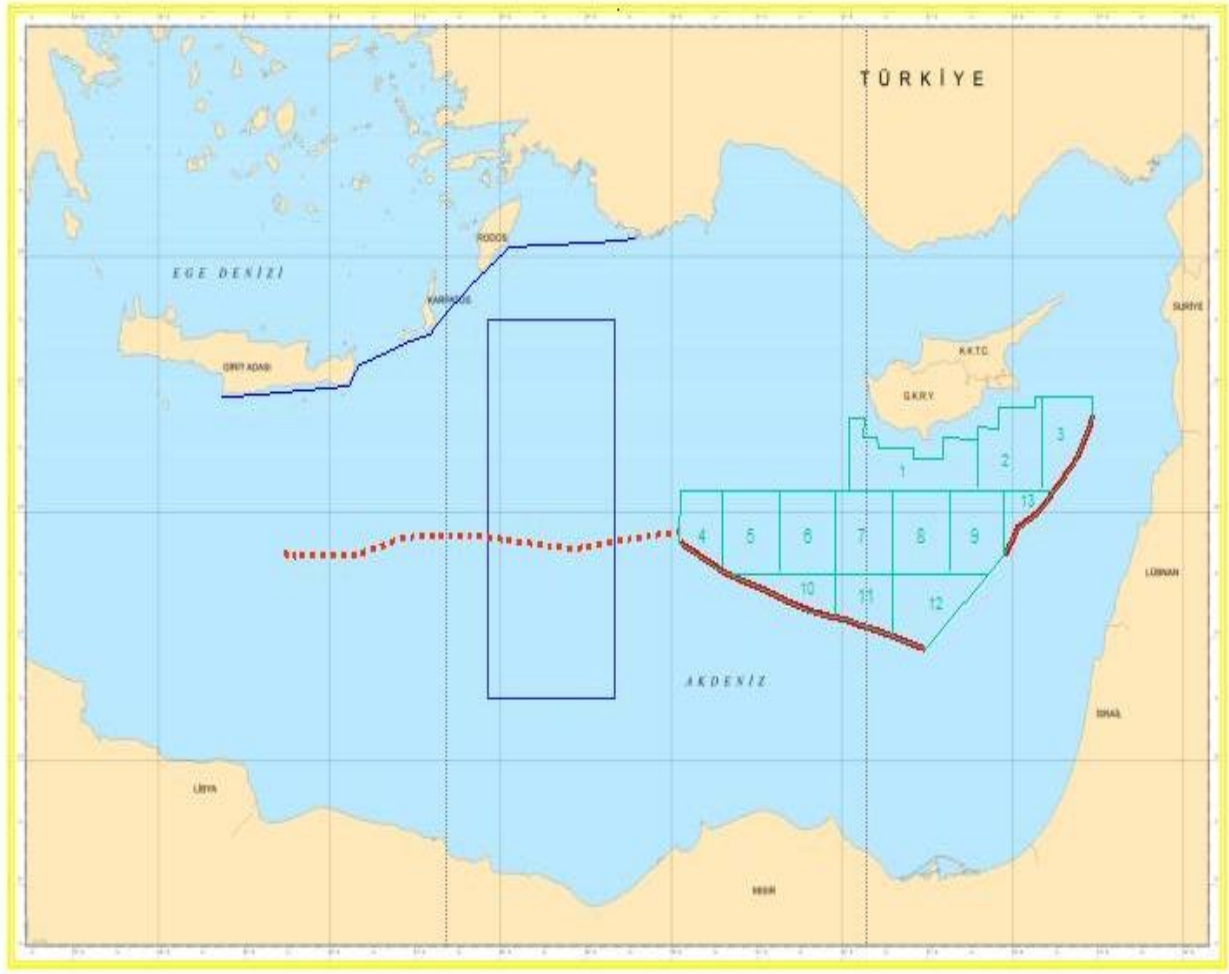

Harita 2 GKRY-Mısır, GKRY-Lübnan MEB sınırları ve GKRY tarafından ilan edilen ruhsat blokları.

Ben GKRY-Lübnan MEB sınırını İnternet’te bulamadım. Bu, Kıbrıs Adası ile Lübnan arasındaki ortay hattır. Bir de biraz önce sözünü ettiğim bloklar (numaralarla belirlenmiş kareler) oluşturuldu. Bu blokların dış sınırı, GKRY-Mısır ve GKRY-Lübnan MEB sınırları ile örtüşüyor. Haritada da görüldüğü gibi hepsi örtüşüyor. Onun için, rahatlıkla buna ikinci sözleşmenin yani Lübnan ile GKRY arasındaki sözleşmenin çizdiği sınır diyorum. Ama doğrusunu isterseniz, bunun resmî belgesini görmedim, böyle tahmin ediyorum.

Bir cümle ile sözünü edegeldiğimiz blokların anlamını da vurgulamak istiyorum. GKRY buralarda petrol arama ruhsatları verecek; şimdi ihaleye çıkıyor, olan bu.

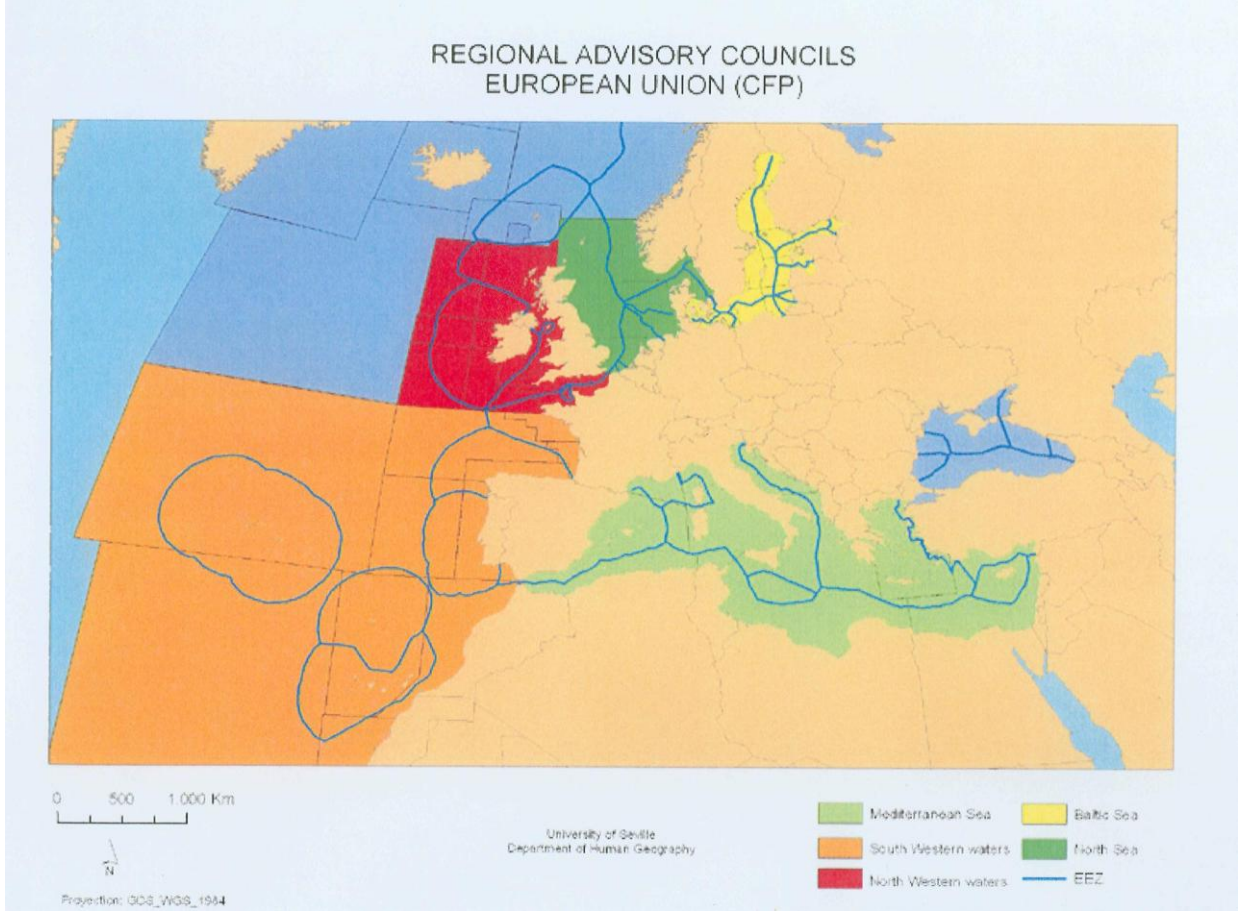
Bunun üstüne, bu resmin üzerine eklenecek bir husus daha var: Bir Yunanlı akademisyen ve diplomat olan Guaniris 2002’de yazdı: Yunanistan, Mısır ile kıta sahanlığını sınırlandırmak için görüşmeler yapmış. Nerede, biliyor musunuz; bakın, Harita 3’de mavi çizgi ile gösterilen Meis, Rodos, Kerpe, Kaşot, Girit hattı var. Yunanistan bunu kendi ilgili kıyısı kabul ederek ve haritada noktalı kırmızı çizgi ile gösterilen ortay hattı esas alarak Mısır ile MEB / kıta sahanlığı sınırlandırması yapmaya çalışmış.

Harita 3 Yunan rüyası, Meis, Rodos, Kerpe, Kaşot, Girit hattı ve Yunanistan-Mısır MEB sınırı.

Rodos'u, Meis'i esas alarak belirlenen bölgede kıta sahanlığı tesis etme çabası içerisinde, yani bu bölgeyi sahiplenme çabası içerisinde Yunanistan. Guaniris'in ifadesiyle, Mısır, Türkiye'yi incitmek istemediği için görüşmeler sonuçsuz kalmış, Yunanistan'ın çabaları devam ediyor.

Size arz ettiğim olayları stratejik bir analize tabi tutarsanız, ortaya şöyle bir netice çıkar, biraz sonra size neticeyi arz edeceğim. Ama önce ben bir hususu daha açıklamak istiyorum: Avrupa Birliği'nin hazırladığı bir broşürün kapağında da görmüştüm. Bir arkadaşım onu bana dikkat etmem için çok evvelden, sanırım 2000'lerin hemen başında, belki 1999'da sunmuştu, ama o belgeyi bulamadım. Onun yerine, Avrupa üniversitelerinin yayınladığı bir başka haritayı size göstereceğim.

Harita 4 Seville Üniversitesi tarafından hazırlanan harita.

Bakın, buraya kadar anlattıklarım ne anlama geliyor? Bunun için Harita 4'ün önemli yerlerini biraz vurgulamaya çalışalım: Haritada bakın Türkiye, net görülüyor. Haritadaki Kıbrıs etrafında çevrelenmiş yeşil bölge Kıbrıs'ın kıta sahanlığıdır. Kıbrıs Adası'na, ortay hatlar sınır kabul edilerek çok geniş MEB / kıta sahanlığı verilmiş, Yunanistan da biraz önce arz ettiğim gibi, Girit, Kaşot, Kerpe, Rodos, Meis hattını ilgili kıyı kabul ederek bu hattın güneyindeki deniz alanında MEB / kıta sahanlığını Mısır ile paylaşmış sonra Meis'ten Kıbrıs Adası'nın MEB'ine bir hat çekilerek Kıbrıs ile Yunanistan sınır komşusu haline getirilmiş. Türkiye ise, Antalya Körfezi açıklarında dar bir deniz alanına mahkûm edilmiş. Haritada kuzeye Ege'ye doğru yukarı çıkıyoruz. Görüldüğü gibi Türkiye'nin kıta sahanlığı, Türkiye'ye en yakın Doğu Ege adalarıyla Anadolu kıtası arasından geçen bir hatla sınırlandırılmış, yani Türkiye denizden kopartılmış.

Efendim, şimdiye kadar işte bu neticeyi vurgulamak için başımızı ağrıttım. Rum-Yunan ikilisinin yapmak istediği budur. Yani Türkiye'yi denizden kopartmak istiyorlar; bunun peşinde koşuyorlar. Ben diyorum ki, hukuken bunu yapmaya hakları yoktur. Türkiye'nin başına örülen bu çoraptan kurtulma imkânı var; hukuk buna elveriyor. Şimdi bunu arz etmeye çalışacağım. Kıta sahanlığı sınırlandırmasında üç grup kural var: 1958 Deniz Hukuku Sözleşmesi, 1982 BM Deniz Hukuku Sözleşmesi ve konuya ilişkin örf ve âdet hukuku kuralları. Ayrı grup kurallar, ama hepsi aynı noktada birleşir: Sınırlandırmanın **hakkaniyete** göre yapılmasını öngörürler. Sınırlandırmada da ön plana çıkmış birbirinden farklı iki metot vardır. İlki, hakkaniyete uygun sınırı çizme aşamasında, hakkaniyete uygun yapmaktır. İkincisi ise, önce bir ortay hat çizip, sonra bunu hakkaniyete uygun olarak düzeltmektir. İkinci metot, giderek uluslararası hukukta ağırlık kazanıyor, ama kural değil. Ben GKRY'nin esas aldığı görülen söz konusu ortay hat ile ilgili bazı fikirler beyan edeceğim. Bir daha altını çizeyim, ortay hat her durumda hakkaniyeti temin edecek bir sınırlandırma metodu değildir. Sınırlandırma ortay hatta göre yapılır diye bir kural yoktur. Doğu Akdeniz'de MEB / kıta sahanlığı sınırlarımızı ortay hattı esas alan yöntemi kullanarak çizmek zorunda değiliz. Ben GKRY'nin yaptığı anlaşmalarda esas alınan ortay hattın nasıl suiistimal edildiğini anlatmak için ortay hat üzerinden konuşuyorum. Şimdi size ortay hatları arz ediyorum.

Harita 5 Ortay hatlar.

Harita 5’de Akdeniz’de Kıbrıs ile Anadolu Kıtası arasındaki ve Anadolu kıtası ile Afrika Kıtası arasındaki ortay hatlar görülmektedir. Bu ortay hatların hakkaniyete göre nasıl düzeltilmesi gerektiğini, Türk kıta sahanlığının sınırının nerelerden geçmesi gerektiğini arz etmeye çalışacağım.

Doğu Akdeniz’de Türkiye açısından kıta sahanlığının sınırlandırılması meselesi üç noktada toplanabilir. Bir tanesi, en kuzeyde, Kıbrıs Adası’yla Anadolu Kıtası arasındaki sınırlandırmadır. Diğer Türkiye ile Suriye arasındaki kıta sahanlığı sınırlandırması bölgesidir. Üçüncüsü de Türkiye- GKRY-Mısır arasındaki üçüncü bölgedeki kıta sahanlığı sınırlandırmasıdır. Ben bu üçüncüsü üzerinde duracağım.

Bu bölgenin Ege’ye sınırı var. Yani Ege ve Doğu Akdeniz kıta sahanlığı sınırlandırmaları birbirleri ile ilgili. Bizim acaba kıta sahanlığımız nasıl olacak? Ege ile yakın ilişki var. Ege’den gelen sınır, Akdeniz kıta sahanlığının belirlenmesinde önem taşıyacak. Mesele şudur: Acaba buradaki adaların kıta sahanlığı olacak mı? Yani Kerpe Adası’nın, Kaşot Adası’nın, Rodos Adası’nın kıta sahanlığı olacak mı? Adaların kıta sahanlığı vardır, ama ada olmak, mutlaka kıta sahanlığına sahip olunacağı anlamına gelmez. Ters taraftaki adaların kıta sahanlığı yoktur. Bulunduğu yere göre adaların kıta sahanlığı olmayabilir. Sınırlandırma esasında da adaların kıta sahanlığının ne kadar olacağı değişir, sınırlandırma esasında da adaların hiç kıta sahanlığı olmayabilir. Rodos’un, Kerpe’nin, Kaşot’un kıta sahanlığının olmayacağını söylüyorum. Bunların karasuları dışına taşan kıta sahanlıkları olmayacaktır. Bunların kıta sahanlığı olması demek, ters taraftaki adaların kıta sahanlığına sahip olması demektir. “Kanal kıta sahanlığı uyuşmazlığı”ndan bu yana uluslararası mahkeme kararları buna imkân vermemektedir. Bunlara kıta sahanlığı vermek, Türkiye’nin kendi doğal uzantılarına, kendi kıta sahanlığı alanlarına azami ulaşım hakkını engeller. Bu bağlamda bunların kıta sahanlığı yoktur. Saint Miquelon Adası kıta sahanlığı uyuşmazlığı da bu söylediklerimi vurgulayan bir kararla neticelenmiştir. Aynı şey Meis Adası için de söylenmelidir. Meis Adası’nın da karasuları dışında kıta sahanlığı ya da münhasır ekonomik bölgesi yoktur. Her ikisini birden anmıyorum, Başkanın ilk konuşmasında söylediği gibi, yarı kapalı denizde bunları birbirinin yerine kullanmak mahzurlu değil.

Mesele şurada: Ben Harita 5’te mavi çizgi ile belirtilen ortay hatlardan Kıbrıs ile Anadolu kıtası arasındaki ortay hattın hakkaniyete uygun bir sınır olmadığını söylüyorum. Bu ortay hat düzeltilmelidir, hakkaniyete uygun hale getirilmelidir ve bu ortay hattın hakkaniyete uygun hale getirilmesi için bazı hukuki gerekçelerim var, argümanlarım var, onları arz etmek

istiyorum. Öncelikle Kıbrıs iki devletin bulunduğu bir adadır -burada iki devlet var, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ve GKRY-. Uluslararası içtihat ada devletlerine kıta devletlerine bakarak daha az kıta sahanlığı vermektedir. Libya-Malta kıta sahanlığı uyuşmazlığında böyle olmuştur. Coğrafi koşulları dikkate alıyorum. Kıbrıs'ın, GKRY'nin bölgeye bakan kıyıları, kıyı uzunlukları çok az, sadece 25 kilometre. Anadolu'da kıyı oldukça uzun, 250 mil, çok büyük bir mesafe farkı var. Bu durum, ilgili şart olarak GKRY'nin bölgede kazanabileceği MEB/kıta sahanlığı alanını GKRY aleyhine olumsuz etkilemelidir. Hakkaniyetin bir unsuru olarak bu durum sınıra yansımalıdır. Öbür taraftan, bölgede Türkiye'nin yaşamsal çıkarları, güvenlik ile ilgili ihtiyaçları, istifade ettiği önemli ulaşım yolları vardır, bunlar da dikkate alınmalıdır. Mersin ve Antalya limanlarını bu noktada anmak isterim. Söylediğim hususların devletler hukuku alanında içtihatlarda yeri de var. Gine - Gine Bissau uyuşmazlığında Buba Limanı'nın ulaşımının korunması dikkate alınmıştır. Bu sebeple hat değiştirilmiştir. Bölgede Türkiye'nin doğu-batı eksenli ulaşımı da var. Bu sıralanan argümanlar, Türkiye'nin bölgede olabilecek en geniş kıta sahanlığına sahip olmasını, Kıbrıs Adası'nın ise, karasuları dışında kıta sahanlığı ya da MEB'e sahip olmamasını hakkaniyete uygun hale getirmektedir.

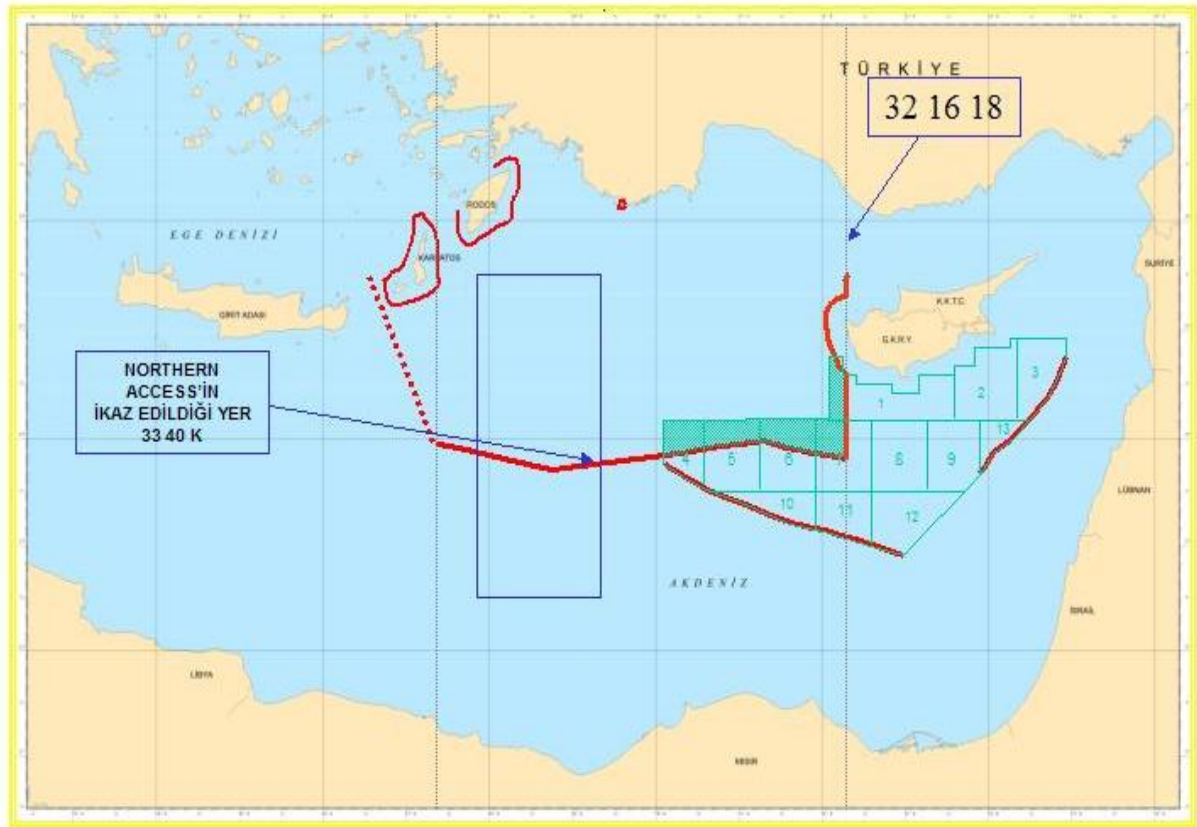
Harita 5'te gösterilen Türkiye ile Kıbrıs arasındaki ortay hattın doğuya doğru çekilmesi gerektiğini savunuyorum. Şimdi size bu söylediğim gerekçelerle, Uluslararası Hukuka göre çizilmesinin gerekli olduğunu düşündüğüm sınırı arz edeyim:

Harita 6 Bölgede Türk kıta sahanlığının muhtemel sınırları.

Harita 5’de gösterilen Anadolu kıtası ile Mısır kıyıları arasındaki ortay hattın Türkiye ile Mısır arasında hakkaniyete uygun bir sınır oluşturduğunu düşünüyorum. Bu çerçevede Harita 6’daki bu kırmızı hattı, bu bölgedeki Türk kıta sahanlığı olarak, kıta sahanlığının sınırı olarak görüyorum. Türkiye ile Mısır arasında sınır oluşturan ortay hat sonra Girit ile Kaşot adaları arasından Türkiye ile Yunanistan arasında Ege Denizi’nde çizilecek kıta sahanlığı sınırı ile birleşmelidir.

İşte Türkiye’nin kıta sahanlığı, en son şekli ile Harita 6’da kırmızı çizgi ile belirlenmiş olan alan içerisinde olmalıdır. Doğrusunu isterseniz, Türkiye’nin pratiği de, egemenlik uygulaması da - sınırı belirleyecek hukuki enstrümanlardan söz ediyorum-, Türkiye’nin devlet uygulamaları da bu sınırı tescil etmektedir. Bakın, Northern Access’i biz, Harita 7’de ok ile gösterilen noktadan kıta sahanlığımızda bulunduğu gerekçesiyle çıkarttık.

Harita 7 Northern Access gemisinin ikaz edildiği nokta ve GKRY’nin ilan ettiği Türk kıta sahanlığına tecavüz eden ruhsat alanları.

Rum dedi ki, “bu kare benim”, ruhsat verdi. Biz de dedik ki, “hayır, değil” ve araştırma yapan gemiyi buradan çıkarttık, onlar da kabullendiler, aksini iddia etmediler. Başka uygulamalar da var: GKRY-Mısır ve GKRY-Lübnan arasındaki bu sınırları çizen anlaşmaları

protesto ettik, bunları tanımadığımızı belirttik. GKRY-Mısır anlaşmasını protesto ederken, 32 16 18 D Boylamının batısında hak sahibi olduğumuzu bildirdik.

Bunun üzerine eklenen bir iki husus daha var, onu da arz edeyim: Meis Adası'nın güneyinde Yunanistan kıta sahanlığı araştırması yapmak için Türkiye'den izin istedi, kimsenin haberi yok. Bu, uluslararası kamuoyuna mal edilmeli bence, bizim lehimize bunlar, bizim lehimize delillerdir. Eğer biz, Harita 6'da gösterilen kıta sahanlığı sınırlarımıza sahip olmazsak karşımıza Harita 4'teki tablo çıkacak, Türkiye'yi denizlere kapatan harita çıkacaktır; bunu önlememiz lazım.

Sonra (bloklar) ortaya çıktı; buna da itiraz ediyoruz ya da etmeliyiz. Harita 7'de yeşil taramalı olarak gösterilen ruhsat alanlarının Türk kıta sahanlığına tecavüz eden kısmıyla ilgili olarak ne yapalım? Ben diyorum ki, Harita 7'de gösterilen ruhsat alanları içinde yer alan ve Türk kıta sahanlığına tecavüz eden 4, 5, 6 ve 7 numaralı blokların Türk kıta sahanlığına tecavüz eden kısımlarında petrol arayalım.

Doğu Akdeniz'de neler oluyor diye başlamıştım sunuşuma, onun üzerinde konuşuyoruz. Efendim, size arz ettim, Doğu Akdeniz'de egemenlik uyuşmazlığı denize yayılıyor. Kıbrıs meselesi denize yayılıyor. Hatta KKTC'nin söz konusu MEB / kıta sahanlığı haklarının GKRY tarafından ihlal edilmesi bir yana GKRY doğrudan Türkiye'nin kıta sahanlığı haklarına, münhasır haklarına tecavüz ediyor. Bu iş Kıbrıs uyuşmazlığının da GKRY'nin de boyutlarını aşıyor.

Başta Avrupa Birliği'nden söz ettim, Avrupa Birliği-Kıbrıs siyasetinden bahsettim. Sebebi şuydu: Gün, Avrupa Birliği'ne gireceğiz diye Akdeniz'deki haklarımızı terk etme günü değil, tarihi bir gündür, egemen haklarımızı tescil etmeliyiz. Rum'un iddiasının karşısına çıkıp iddialarımızı açıklamalı ve gereğini fiilen yapmalıyız. Ya böyle yapacağız ya da Harita 4'teki Seville Üniversitesi'nin hazırladığı haritanın belirlediği sınırlara razı olacağız.

Sabrımız için teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Değerli konuklar; üçüncü konuşmacı, Sayın Ali Kurumahmut'a söz veriyorum. O bizi hukuki ve siyasi yanlarıyla daha da öteye götürecektir.

Buyurun.

ALİ KURUMAHMUT (Deniz Ulaştırması Eski Genel Müdürü, Deniz Hukukçusu, Araştırmacı-Yazar)- Sayın Bakanlarım, Sayın Rektör, değerli konuklar; böylesine seçkin bir topluluğa, yine böylesine önemli bir konuda hitap etmekten duyduğum memnuniyeti öncelikle ifade etmek istiyorum.

Ben, Prof. Başeren'in bıraktığı yerden, yaptığı sunumun tekrarı niteliğindeki ifadelerden kaçınarak Doğu Akdeniz'deki son gelişmeleri, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin girişimlerinin Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne etkilerini sunacağım.

Doğu Akdeniz'de şu ana kadar açıklanmaya çalışılan son gelişmeler, bir noktada merkezinde petrol ve adı konulmamış doğal kaynakların, köşelerini Türkiye-Yunanistan ilişkileri, Kıbrıs sorunu ve Türkiye-AB sürecinin oluşturduğu üçgenin kapsadığı alan veya saçayak olarak değerlendirmek herhalde yanlış olmaz. Bu gelişmelere, özellikle son 3-4 yılda Türkiye tarafından yapılması gerekirken yapılmayan ve yapılmaması gerekirken yapılan işlem ve uygulamaların da önemli bir katkı sağladığını ve belirli ölçüde tetikleyici bir rol oynadığını burada ifade etmek zorundayım.

Bu çerçevede, şu hususları kısaca hatırlatmakta fayda görüyorum: Merkezi Monako'da bulunan ve Türkiye'nin de üyesi bulunduğu Uluslararası Hidrografi Bürosu'nun dokümanlarında Ege Denizi ile Akdeniz arasında Rodos-Meis bölgesindeki sınır, Rodos'un kuzey burnunu Akyar burnuna birleştiren hat olarak belirlenmiştir. Ancak Türkiye, küçük bir alana tekabül etmekle birlikte, kendi bölgesel sınırlandırmasına uyumu sağlamak adına Rodos'un kuzey burnunu Dalaman Çayı ağzına birleştiren hattın, bu bölgede Ege Denizi ile Doğu Akdeniz arasındaki sınır olarak kabul edilmesini öngörmektedir. Bundan daha önemlisi, hukuken izahta her zaman zorlandığım bir uygulamayla, Türkiye bu hattın doğusunda, yarı kapalı bir deniz olan Akdeniz'in önemli bir bölümünü oluşturan Doğu Akdeniz gibi küçük denilebilecek bir deniz alanında, Antalya Kemer burnuna kadar, Kemer burnundan geçen arza kadar 6 mil karasuyu uygulamasını, bu hattın doğusunda ise 12 mil karasuyu uygulamasını sürdürmekte olmasıdır. Bugüne kadar ilginç denebilecek bu uygulama düzeltilmemiştir. Belirli nedenleri muhakkak vardır, ama neden aradığım zaman, herhalde Meis'in pozisyonunun etkili olduğunu görmekteyim.

Doğu Akdeniz'de komşu ve karşı kıyıdaş devletler arasında kıta sahanlığı ve ekonomik bölge sınırlandırması yapılmış değildir. Türkiye hariç, kıyıdaş devletlerin hepsinin taraf olduğu 1982 tarihli Deniz Hukuku Sözleşmesine göre sınırlandırma anlaşmayla, anlaşma olmazsa uzlaşmayla, uzlaşma olmazsa hakemlik ve yargıyla yapılacağını göstermektedir. Bizim için

önemli olan, Antalya Kemer Burnu arzına kadar 6 mil genişliğindeki bir deniz alanının dışında, yani Türk karasuyu olması gerekirken açık deniz statüsünde olan 6-12 mil genişlikteki kıyı bölgesinde, Türkiye'nin Akdeniz'de ekonomik bölge ilan yoluna da gitmediği göz önünde bulundurulduğunda, bu alanın canlı kaynaklarından bütün devletler açık deniz serbestileri kapsamında faydalanabilmektedir.

Türkiye, Meis'in coğrafi konumundan niye korkmaktadır? Burada benden önce konuşma yapan Prof. Başeren, Yunanlı yazarların ve Yunanlılara müzahir Batılıların Meis'in olabilecek etkisinin Yunanistan lehine ne derece büyük ölçüde olacağını göstermeye çalıştı. Halbuki eğer Türkiye, çevreleyen denizlerdeki haklarını, temel milli çıkarlarını ve menfaatlerini olması gereken düzeyde bilebilse ve bunları korumak ve kollamak adına kararlı bir duruş gösterebilse, bugün karşı karşıya kaldığı sıkıntıların çok büyük bir bölümünü yaşamayacağı kanaatindeyim. Şöyle ki: Yansıda sunulan ve Meis bölgesindeki ada, adacık ve kayalıkları mevki ve mesafeleri ile de gösteren haritada (**Harita-1**) kırmızı renge boyanmış olan Meis Adası, Lozan Barış Andlaşması'yla İtalya'ya devredilmiş; daha sonra Türkiye'nin yer almadığı 10 Şubat 1947 tarihli Paris İtalyan Barış Andlaşması'yla Meis ve bitişik adacıkları Yunanistan'a devredilmiştir. Burada iki önemli ve müstakil ada daha var: Meis'in hemen batısında yer alan Kara Ada (diğer adıyla Ro) ile doğusunda yer alan Fener Adası, diğer adıyla İpsili Adası. Bu adalar, Meis Adası'nın bitişik adacıkları değildir. Meis gibi bölgede yer alan iki müstakil adadırlar.

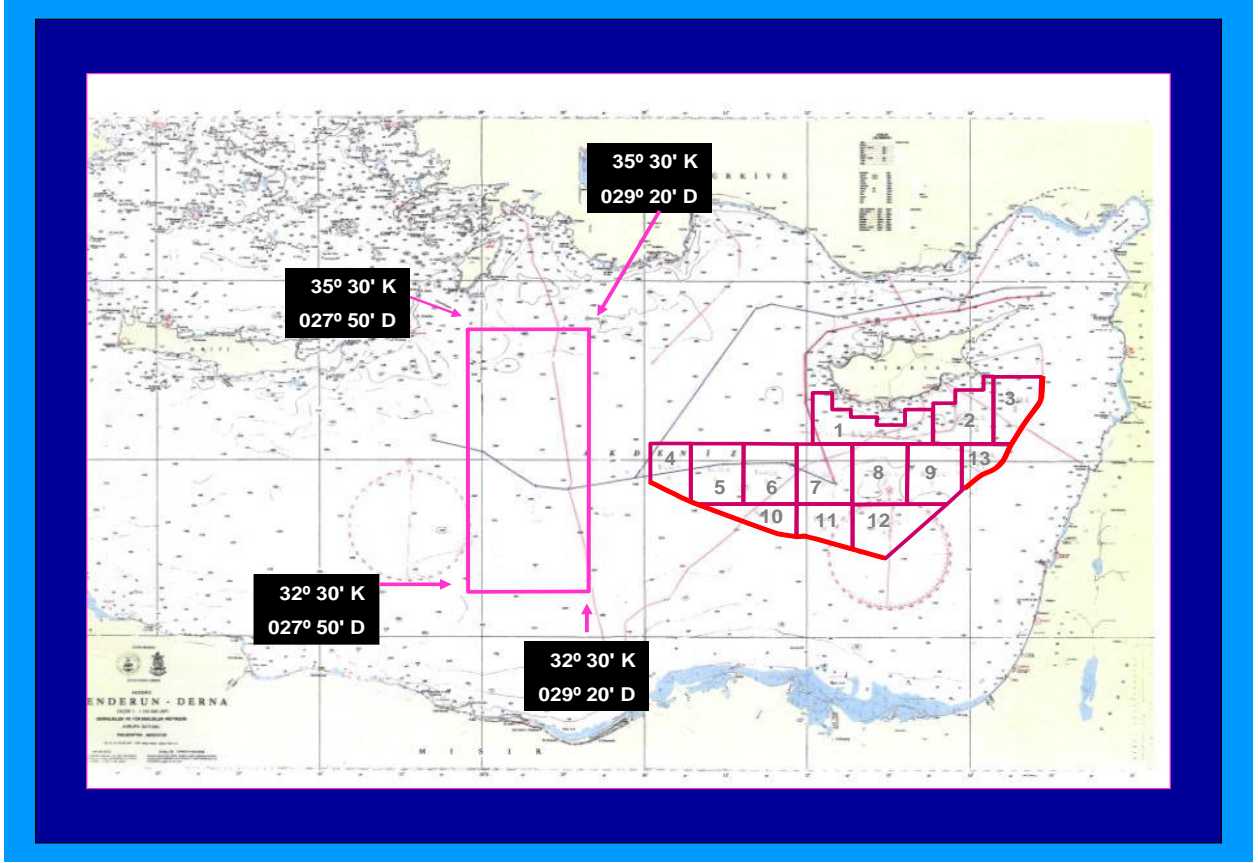
Diğer bir konu, geçtiğimiz sene 26 Nisan - 15 Mayıs tarihleri arasında Yunanistan'ın gerekli ilanları yaparak Alman bayraklı Poseidon araştırma gemisinin Ege kıta sahanlığında araştırma yapması ve Türkiye'nin buna bilinen resmi hiçbir reaksiyon göstermemiş olmasını söylemek istiyorum. Bildiğiniz gibi, Ege kıta sahanlığı, Ege Denizi'ndeki ana sorunlardan bir tanesidir ve 1976 tarihli Bern Mutabakatı'yla iki devlet arasında kıta sahanlığının çözümüne ilişkin bir anlaşma, bir uzlaşma temin edilene kadar her iki devlet, her iki taraf, Ege kıta sahanlığı üzerinde araştırma yapmaktan imtina etmişlerdir. 1987 yılında zamanın Yunanistan Başbakanının da farklı yaklaşımları neticesinde Yunanistan'ın Bern Mutabakatı'nı ihlal edici yaklaşımlarının olduğunu biliyoruz. Ama o zaman Türkiye, askeri tedbirler de dâhil olmak üzere, Ege Denizi'ndeki haklarını koruma adına alınması gereken bütün tedbirleri alacağını fiilen de ortaya koymuştur.

Şimdi aynı Türkiye, AB müzakere sürecinde pürüz yaşamama adına ve Ege Denizi'nde neleri kaybedebileceğinin tam farkında olmadan yapılan kıta sahanlığı araştırmasına sessiz kalmıştır veya en azından benim elimdeki bilgiler bunu göstermektedir. İlginç olan, Poseidon araştırma gemisi, yaptığı bütün araştırmaları her gün Internet ortamında yayınlamıştır. Biz bu gelişmeleri Türkiye'den öğrenmedik, Yunan basınından ve Yunan basınına dayanarak girdiğimiz Internet sitelerinden öğrendik. Açış konuşmalarında Prof. Haberal'ın yazısından bahsettiği gazeteci arkadaşımız, Poseidon gemisinin kaptanının cep telefonuna ulaşarak, kendisini bir iki kez de telefonla arayıp araştırmalar hakkında bir gazeteci kimliğiyle bilgi alabildi. Bunlar da Türkiye'nin önüne konulacak, ama daha önemlisi, siz eğer bir seneden daha az bir süre önce Ege kıta sahanlığına ilişkin bugüne kadarki kararlı tutumumuzdan feragat ettiğiniz anlamına gelecek davranışlar yaparsanız, işte üçgenin diğer köşesini oluşturan Kıbrıs'ta, 700 bin nüfuslu Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, bugün karşı karşıya kaldığınız resmi önünüze koyar.

Diğer bir konu, Northern Access olayı, Hocam ifade ettiler. Yanlış hatırlamıyorsam 2001 yılında yine aynı devlet, yine aynı devletin görevlileri, teknik, hukuki çalışmalarını yaptılar ve o dönemde Türkiye, siyasi kararlılığını gösterdi; Northern Access'i tartışılabilir denilebilecek bir bölgeden, tabiri caizse kulağından tuttuğu gibi çıkardı ve özür diledirdi. Buna kimse itiraz etmedi. Şimdi, geçen sene Mart-Mayıs 2006 tarihleri arasında, yani bir taraftan Poseidon Ege kıta sahanlığında araştırma yaparken, diğer taraftan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin belirlediği 13 bölgede Norveç bandıralı bir araştırma gemisi, iki boyutlu sismik araştırma yapıyor. Soruyorum: Neredeydi devlet yetkilileri, ne yapıldı, reaksiyon gösterildi mi?

Değerli konuklar şimdi kısaca, Prof. Başeren'in ifade etmedikleri 13 sahaya ilişkin diğer hususları farklı bir yaklaşımla sizlerin dikkatlerine sunmak istiyorum. Bu noktada 700 bin

nüfuslu Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin ne düzeyde Doğu Akdeniz'in teknik, hukuki verilerine sahip olduğunu, siyasi gücünün nerelere dayandığını ve ne ölçüde olduğunu sizlerin dikkatlerine sunmak istiyorum. Aşağıda sunulan **Harita 2**, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi makamlarının 14 Şubat'ta Internet ortamında neşrettiği ihale şartnamesinde yer alan haritadır. Prof. Başeren de aynı haritadan istifade ile büyük ölçüde sunumunu yaptılar. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Lübnanlı yetkililerle oturup, yine Internet'teki haritada kırmızı hatla gösterilen sınırdaki mutabakata vardıkları anlaşılıyor. Tıpkı Mısır'la yaptığı anlaşmayla belirlenen hat gibi kırmızı bir hat. Biz bu hattın, dosyanın tetkikinden Lübnan'la yapılan münhasır ekonomik bölgeyle belirlenen hat olduğunu görüyoruz. Bu hattın kuzey noktası, yani belirlenen köşenin 10 mil aşağısına baktığımız zaman, objektif ölçülerle hiçbir şekilde Suriye'nin deniz yetki alanlarına, yani muhtemel kıta sahanlığına ve münhasır ekonomik bölgesine bir tecavüzün söz konusu olmadığını görüyoruz. Yani bu hatta Suriye'nin diyebilecek hiçbir şeyi olmaması gerekir. Ama önemli bir nokta; bu hat belirlendikten sonra, 3 ve 13 numaralı petrol arama sahaları tespit edilmiştir, kesinleştirilmiştir (**Harita-3**). Bu iki sahada henüz iki boyutlu araştırma yapılmamıştır. 2008 yılında bu araştırmanın yapılmasını müteakip bunların da ihaleye çıkarılacağı, Rum yetkililerin ihale şartnamesinde yer almaktadır. **Harita-3**'de gösterilen 1, 2 ve 3 numaralı sahaları, yine objektif ölçülerle bölgeye ilişkin teknik, hukuki verileri göz önünde bulundurarak değerlendirmesini yaptığımız zaman, Karpaz Yarımadası'nın güney sahillerinin etkisinin bütünüyle ele alındığını, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ülkesel statüsünün, yani sınırlarının denizde birleştiği noktanın ve bunun muhtemel yan sınırının da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesinin dikkatle ele alındığını, objektif ölçülerle burada Kuzey Kıbrıs'a bir tecavüzün, bir ihlalin söz konusu olmadığını görüyoruz, söyleyebiliriz.

Harita-2 GKRY'nin İlan Ettiği Petrol Arama Ruhsat Alanları

İkinci bir nokta: Bildiğiniz gibi, Şubat 1959 Zürih, Londra ve Ağustos 1960 Lefkoşa Andlaşmalarına göre, İngiltere egemenliğine bırakılan üslerde, İngiltere egemen devlettir. Yani bu andlaşmalara baktığımız zaman, tıpkı Güney Kıbrıs Rum Yönetimi gibi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gibi İngiltere üslerinin de deniz yetki alanlarına belli ölçüde sahip olması gerekir. Ama bakıyoruz, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi sahaları belirlerken, karasuları dışındaki bütün deniz alanlarını, yani İngiltere'nin deniz alanlarını blok ediyor ve bugüne kadar İngiltere'den de herhangi bir şekilde bir sesin, bir itirazın, bir reaksiyonun çıkmadığını görüyoruz veya en azından bilmiyoruz.

Diğer taraftan, 2003'te Mısır ile çizilen sınıra (**Harita-3**'te gösterilen Kıbrıs Ada'sının güney ve güney batısında yer alan kırmızı hat) baktığımız zaman, burada ifade edilmeyen bir hususu söylemek istiyorum: Bir kıta devleti Mısır, küçük bir ada devletiyle sınır belirliyor. Ekonomik bölge sınırı, aynı zamanda bu kıta sahanlığı sınırı da olacak ve bu sınır tamamen bir *ortay hat* prensibine göre belirleniyor ve Mısır bunu kabul ediyor, itiraz etmiyor. Esasen Türkiye'nin haklı itirazları oldu. Ama görünen o ki, yarın Doğu Akdeniz'de komşu ve karşı kıyıdaş devletler arasında sınırlandırma yoluna gittiğimiz zaman, Türkiye olarak coğrafi

faktörleri ve diğer hukuki ve teknik argümanları kullanarak bir hat belirlediğimiz zaman, bu ortay hattın da herhalde belirli ölçüde güneyindeki bir hattı, eğer bu argümanları iyi kullanırsak, Mısır'a kabul ettirebileceğiz. Yani eğer Mısır Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'yle bu hatta mutabakata rıza gösterdiyse, bizim önüne koyacağımız verilere göre önereceğimiz bir sınıra da mutabakat göstermesi gerekiyor.

Harita 3 GKRY-Mısır, GKRY-Lübnan MEB sınırları.

Bu anlattıklarımın sonra, tekrara girmeden, ulaştığım bazı sonuçları özet olarak sunmak istiyorum. Bu sonuçları, bir kısmını üzümlük ama bilimsellik adına, siz değerli katılımcılarla paylaşmak istiyorum:

Birincisi, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, politik ve stratejik hedeflerini iyi belirlemiş veya politik ve stratejik hedefleri birileri tarafından iyi belirlenmiş, teknik ve hukuki ev ödevini çok iyi yapmış bir devlet kimliğiyle ortaya çıkmakta; Türkiye'yi uluslararası aktörlerle karşı karşıya getirecek faaliyetlerini sürdüreceği izlenimini vermektedir. Bu noktada dikkatli olunması gerektiği kanaatindeyim.

İkincisi, Doğu Akdeniz'e ilişkin teknik, hukuki ve siyasi veriler çok iyi değerlendirilerek, Mısır ve Lübnan ile ikili anlaşmaların yapıldığını, belirlenen ve ruhsatlandırılacağı bildirilen 13 petrol araştırma sahasının özenle ve dikkatle seçildiğini, yapılan bu tasarruflarda bile Türkiye'nin alması gereken, çıkarması gereken çok önemli dersler olduğunu değerlendiriyorum.

Üçüncüsü, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin muhtemel kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesi ihlal edilmeden, Lübnan'la anlaşma yapılması ve petrol arama sahaslarının, özellikle Harita-3'te gösterilen 3 numaraları sahanın bu çerçevede belirlenmiş olması, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin mevcut ülke sınırlarını, ülkesel statüsünü ve egemen devlet kimliğini bugüne kadar süregelen işlem, söz ve uygulamalarının aksine, tanıdığı, zımnen tanıdığı izlenimini vermekte; en azından ilk bakışta bu durum anlaşılmaktadır.

Dördüncüsü, İngiltere'nin egemenliğindeki üslerin karasuları dışında olması gereken deniz yetki alanlarının bloke edilmiş olması ve İngiltere'nin buna bugüne kadar itiraz etmemiş olması, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin petrol oyununun veya başka politik, stratejik oyununun Avrupa Birliği'nin, belki de İngiltere'nin bir eylem planı olup olmadığı sorusunu şahsen benim aklıma getirmektedir.

Beşincisi, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, ruhsat vermeyi planladığı dev petrol şirketlerinin gücünden de istifade ederek, Türkiye'ye kendisini muhatap kabul ettirecek şartları olgunlaştırmaya ve bu amaçla zemin oluşturmaya çalışmaktadır.

Burada denilebilecek sonuncu husus, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, beş sahada Türkiye'nin kıta sahanlığını da önemli ölçüde içine alacak şekilde belirlediği bu alanlarda Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki haklarına, temel milli çıkarlarına, menfaatlerine bir tecavüz niyetinde olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Böyle bir durumda Türkiye'nin, *hakki koruma* adına, başta Birleşmiş Milletler Şartı dâhil olmak üzere, uluslararası hukukun belirlediği, tanımladığı haklarını koruma ve kollama adına yapması gereken girişimler ve çalışmalar olmalıdır. Doğrusu bunların Türkiye tarafından, uygun ifadelerle, geçmişte olduğu gibi yanlış ve eksik argümanlardan uzak, uluslararası toplumun kabul etmekte zorlandığı ifadeleri kullanarak değil, *hakki koruma* adına hukuki zeminde ve meşru müdafa çerçevesinde yapılması gerekir.

Türkiye, çok güzel bir deniz ülkesi olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'yi çevreleyen denizlerde bu bağlamda bugün tartıştığımız Doğu Akdeniz'de Türkiye görülmeyen ve büyük ölçüde bilinmeyen bir mavi vatana sahiptir. Kara ülkesindeki haklarımızı olduğu kadar, deniz

ülkemizi koruma ve kollama; denizler altındaki mavi vatana da sahip çıkma mükellefiyeti hepimizin görevidir. Bunun için elimizden geleni yapmalıyız ve devletimizi idare edenlere bunu göstermeli ve bu tür platformların yönlendirici olmasını sağlamalıyız.

Beni sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Ali Kurumahmut'a teşekkür ediyoruz.

Sözü son konuşmacı Emekli Korgeneral Erdoğan Karakuş'a bırakıyoruz.

E. Korg. ERDOĞAN KARAKUŞ- Teşekkür ederim.

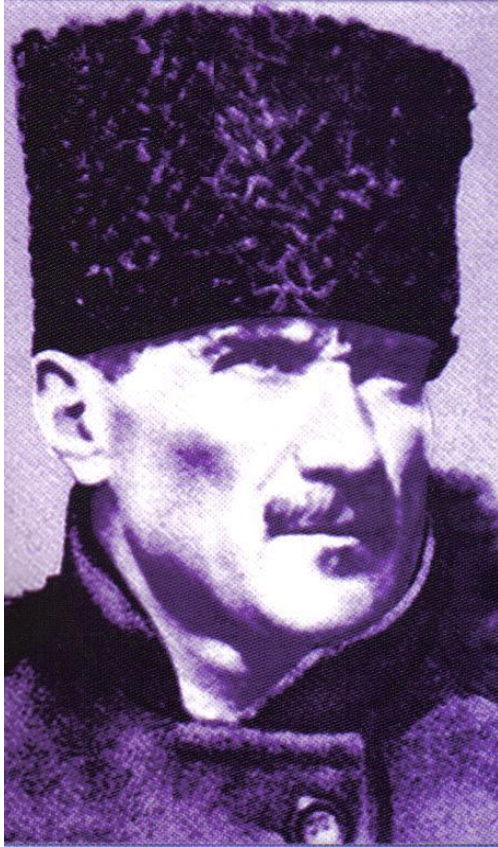
Bugün KIBRIS'IN EGEMENLİK HAVA SAHASI ve "FİR" diye bilinen UÇUŞ BİLDİRİM HATTI'nın Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin güvenliğine etkileri konusunu takdim edeceğim.

Türkiye açısından bakıldığında Kıbrıs sorunu 1974 yılında yapılan "KIBRIS BARIŞ HAREKATI" ile çözülmüştür. Çünkü insanlar için birinci öncelik can güvenliğidir. Nitekim o günden bu yana hiçbir Kıbrıs Türk'ünün burnu kanamamıştır. Öte yandan özellikle son yıllarda küreselleşen dünyada birçok yerde can güvenliği sağlanamamıştır. Bunun böyle olduğu Azerbaycan'da Hocalı katliamında, bir milyon Azerbaycan Türk'ünün göçe mecbur kalmasında, Avrupa'nın göbeği Bosna Hersek'de hem de güvenliği sağlamakla görevli Hollandalı askerlerin gözü önünde Srebrenika'da topluca 8000 Boşnak'ın ve daha binlercesinin katledilmesinde, Kosova ve Afrika'nın çeşitli yerlerinde görüldü. Acılar değişik şekillerde devam ediyor. Irak'ta, Lübnan'da, Filistin'de, Afganistan'da acılar hiç dinmiyor. Hal böyle iken, bir yığın ibret ortada iken, o zaman 35 milyonluk Türkiye'nin güvenliği de tehlikeye atılarak sağlanan, 120 bin Kıbrıs Türk'ünün can güvenliğinin kıymeti bazı Kıbrıslı'larca çabuk unutuldu. Bunda Türkiye'nin de hataları oldu. Kıbrıs Türk'ünün minnet borcunun nesilden nesile ebediyen süreceği zannedildi. Ancak, bazı Kıbrıslı Türk'ler, onlar kendilerini bilirler, şunu asla unutmazınlar: Örnekler ortada, dünyanın bu günkü ortamında Türkiye'nin en ufak zafiyeti, onları eskisinden daha beter katliamlarla karşı karşıya getirebilir. Dimyat'a pirince gider gibi Avrupa Birliği'nde cirit atacağını sananlar evdeki bulgurdan olabilirler. Neyse onların isteği olmadı da Annan Planı'ndan şans eseri kurtulduk. Ben şimdi ne kadar şanslı olduğumuzu sadece EGEMENLİK HAVA SAHASI ve UÇUŞ BİLDİRİM HATTI açısından takdim edeceğim.

Önce bu deyimleri açıklayayım. Havacılık kurallarına göre, EGEMENLİK HAVA SAHASI, sınırlar ve karasuları üzerinde uzaya doğru yayılan hava sahasıdır. Üst sınırı

çıkabildiğin yerdir. Hani derler ya “gidemediğin yer senin değildir”. Burada da çıkamadığın yer senin değildir. Tarihte bunun en güzel örneği Sovyetlerin üzerinde Amerikan U-2 uçaklarının yıllarca uçmasıdır; ta ki Sovyetler füze geliştirip düşürünceye kadar. Bakınız Ulu Önder ta 3 Mayıs 1935’de bu konuda ne demiş:

”TÜRK ÇOCUĞU HER İŞTE OLDUĞU GİBİ HAVACILIKTA DA EN YÜKSEK DÜZEYDE SENİ BEKLEYEN YERİNİ AZ ZAMANDA DOLDURACAKSIN” (YANSI-1).

**TÜRK ÇOCUĞU
HER İŞTE OLDUĞU GİBİ
HAVACILIKTA DA EN
YÜKSEK DÜZEYDE SENİ
BEKLEYEN YERİNİ AZ
ZAMANDA
DOLDURACAKSIN.**

ATATÜRK

3 MAYIS 1935

Yansı-1

Diğer bir saha UÇUŞ BİLDİRİM HATTI’yla sınırlanan sahadır (YANSI -2). FIR (FLIGHT INFORMATION REGION) dediğimiz bu saha devlet uçakları dışındaki uçakların yani hava yolları veya özel uçakların, helikopterlerin takibi suretiyle, hava yollarının kullanılması, seyrüsefer kolaylığının sağlanması, teşhisin, tanınmanın yapılması, kaza halinde arama kurtarmanın yapıldığı yerdir.

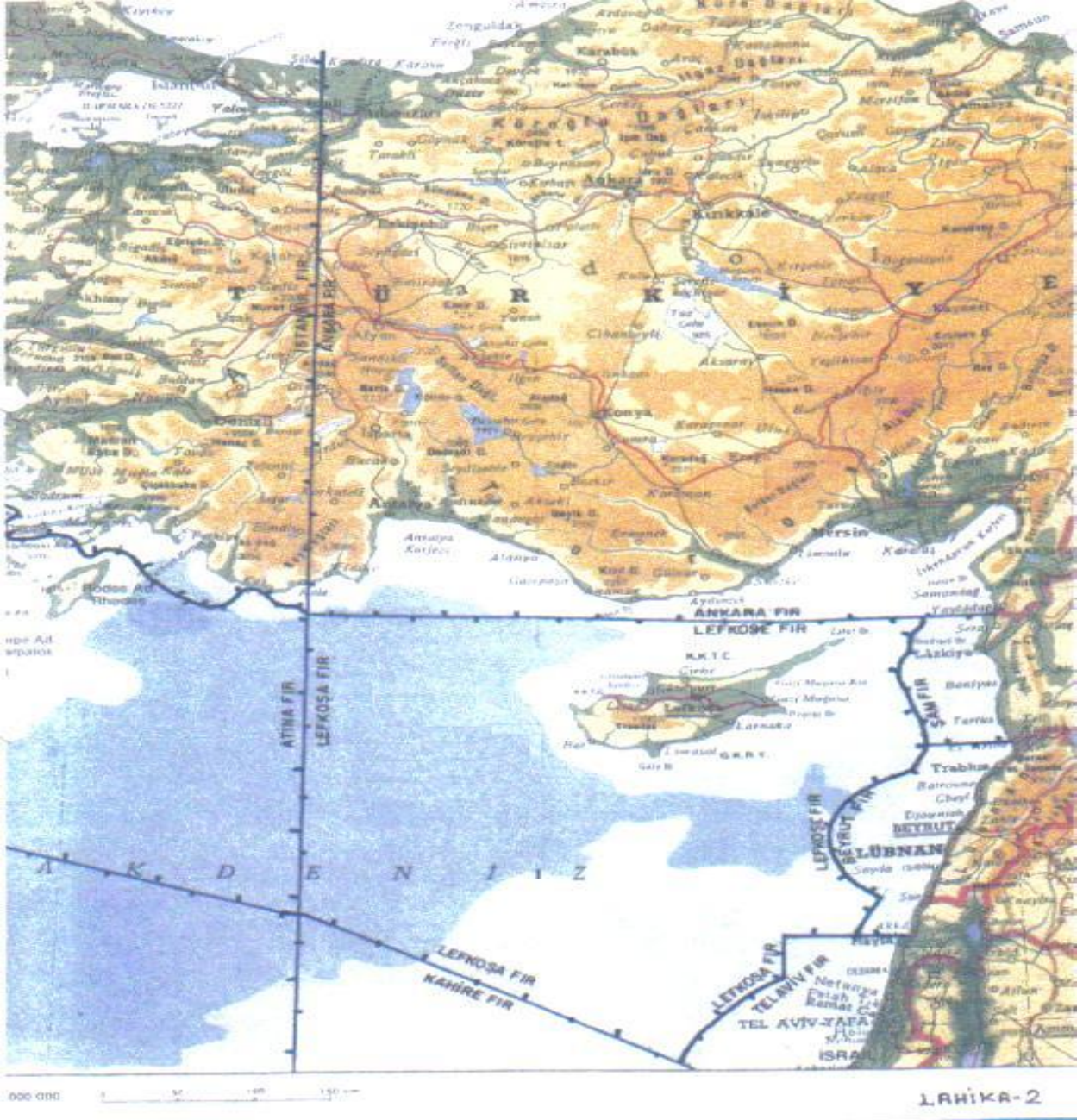
Anlaşılabacağı gibi bu saha ülkelerin egemenlik sahası değil, sadece sivil havacılık için kolaylık sahasıdır; çok küçük kısıtlamalar haricinde askeri uçakları da kapsamıyor. Ancak bu sahayı hukuk dışı bir şekilde egemenlik sahası gibi kullanmak isteyen devletler vardır.

Bunun için, önce bu saha içinde hukuk dışı bir uygulamayla egemenlikle ilgili bir sorun sahası yaratılıyor. Ondan sonra benim egemenlik sahama müdahale ediliyor diye UÇUŞ BİLDİRİM HATTINI geçen devlet uçaklarına da müdahale etmeğe çalışılıyor.

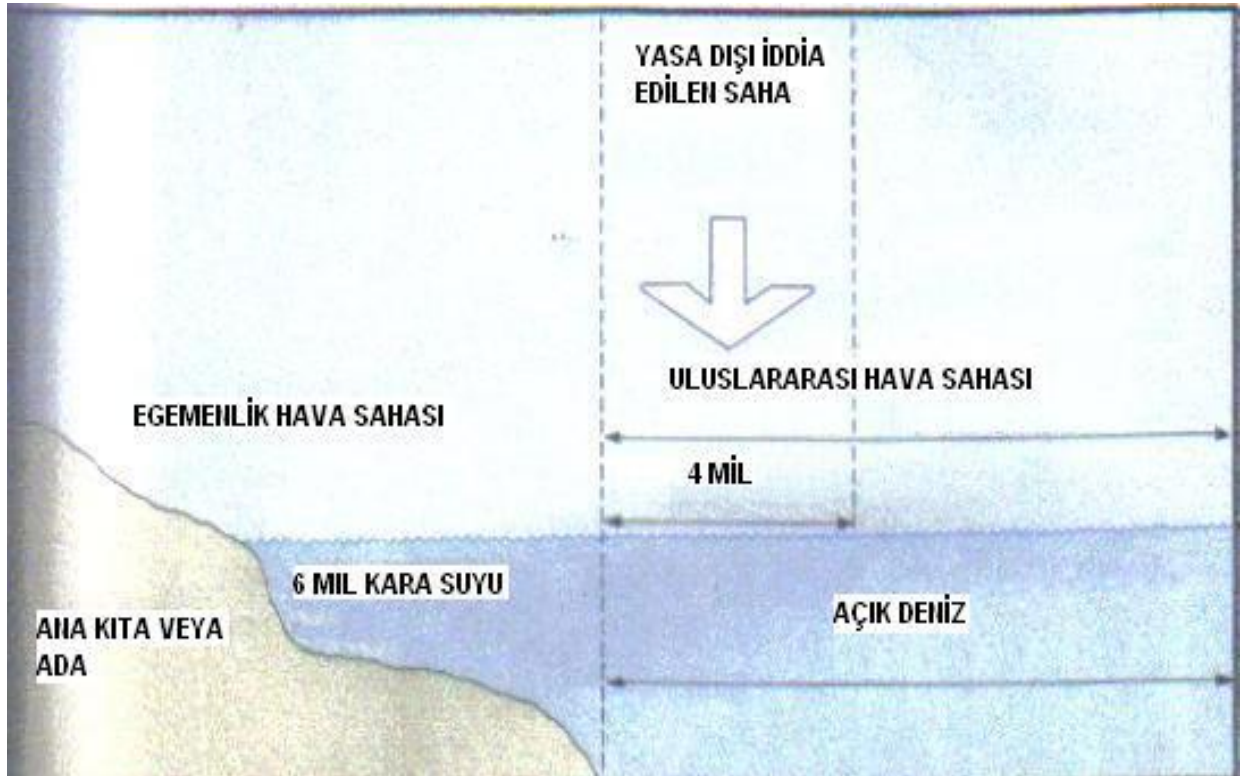
Yansı-2

YANSI-3'teki haritada görüldüğü gibi bu saha Kıbrıs Adası'nın 20 katı civarındadır. KKTC'ni ortadan kaldıracak bir plan kabul edilirse,Trakya'dan Meis'e kadar zaten var olan Ege'deki FIR hattı sorununa, Meis'ten Hatay'a Kıbrıs FIR hattıyla yaratılabilecek sorunlar ilave edilecektir (YANSI-2). Bazıları diyor ki devlet uçakları için geçerliliği yoktur. Doğru; havacılık kuralı öyledir. Ama gelin Ege'de nasıl sun'i ve hukuk dışı bir sorun yaratılıyor ona bakalım. Bu saha nasıl sorun yaratmağa vesile ediyor onu görelim.

Yansı-3

Ege'de karasuları 6 mildir (YANSI-4). Yunanistan egemenlik sahasını genişletmek için 12 mil olmasını istiyor. Biz bastırıyoruz. Deniz yollarının açık kalmasını isteyen büyük devletler bastırıyor. Yunanistan 12 mile çıkaramıyor. Yunanistan diğer devletleri devre dışına çıkarmak ve Türkiye'yle sorun yaratmak için peki ne yapıyor? Efendim onun karasuyu 6 milmiş ama hava sahası 10 milmiş. Bu havacılık kurallarına aykırı diyorsunuz. Sizden başka kimse bir şey demiyor. Çünkü Ege'de uluslararası suyollarını birçok ülke kullanıyor. Ancak hava sahasını genellikle Türk ve Yunan devlet uçakları kullanıyor. Sonra çeşitli sorunlar oluyor. Karşılıklı uçaklar düşüyor. Hukuken haklı ve kuvvetli olduğumuz için Hava Kuvvetleri Komutanı eğer bir uçağım düşerse, iki uçağı düşürürüm diyebiliyor. Ancak sorun kökünden çözülüyor.

Yansı-4

YANSI-3'te görüldüğü gibi Kıbrıs'la ilgili durum bence daha vahim. Çünkü burada Avrupa Birliği de pusuda bekliyor. Eğer mecbur kalınır da bir plan Türkiye'nin bu konuda uygun şartları olmadan kabul edilirse, Kıbrıs'ın yeterli hava gücü olmadığından, teşhis, tanıma, arama kurtarma, uçak kaçırma, deniz kazalarına müdahale, 11 Eylül'den sonra daha kolay bahane edilebilecek, terörle mücadele gibi görevler için Avrupa hava gücü konuşlanacaktır. O zaman Türkiye her türlü olayda Avrupa Birliği ülkeleriyle karşı karşıya kalacaktır. AB ile gerginlik Avrupa'daki Türkleri de etkileyecektir. Böyle bir ortam Yunanistan'a ve Kıbrıs'a sorun yaratmak için büyük olanak sağlayacaktır.

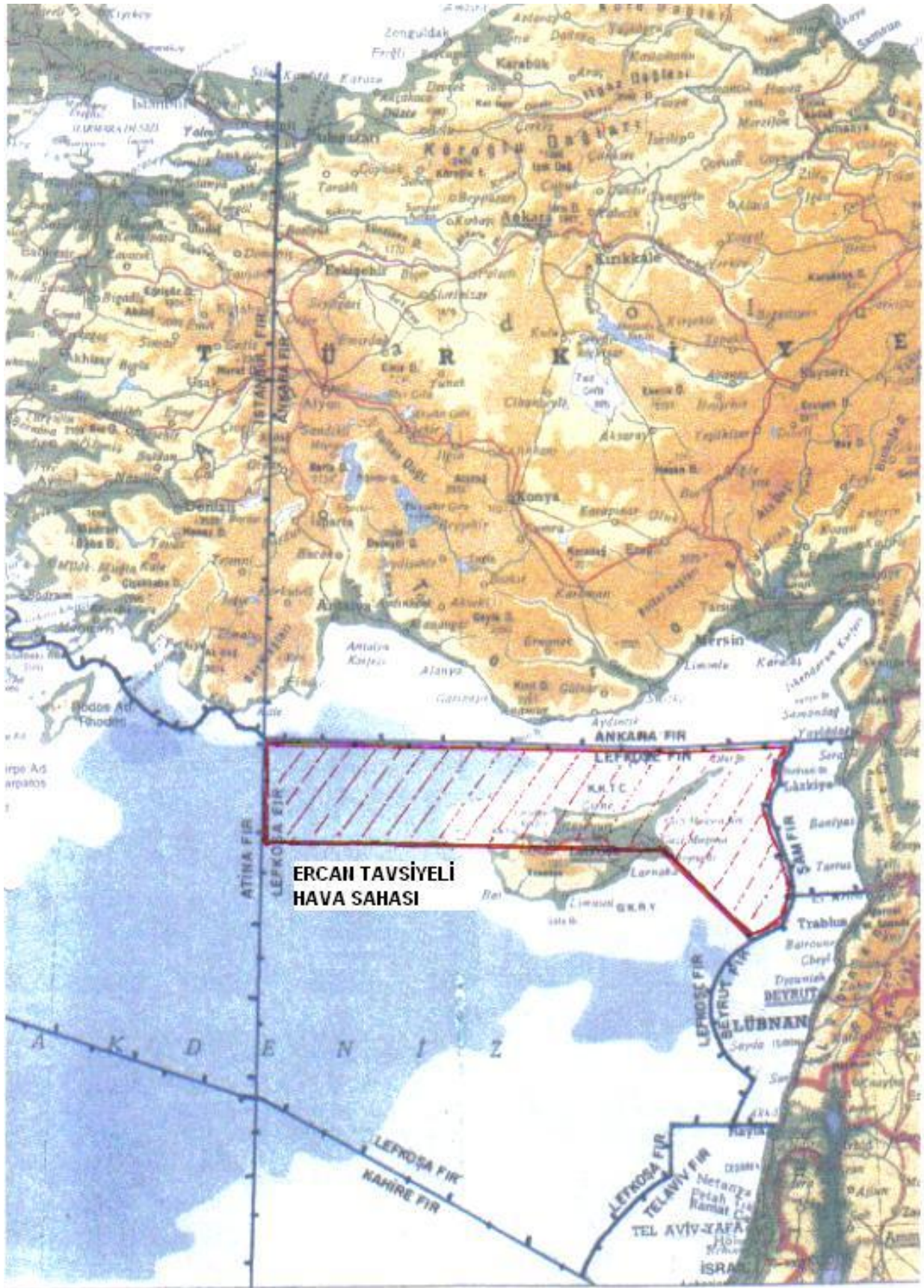
Örnek vereyim: Suriye yıllar önce karasularını tek taraflı olarak 12 milden 35 mile çıkardı. Aşağı yukarı FIR hattının üzerine oturttu. Türkiye bunu kabul etmedi. Ancak orada sorun sahası oluşuverdi. Oraya balıkçı girse yakalansa ne olacak. Nitekim bir çok olay oldu. Ben kabul etmedim demek olayı çözüyor mu? Ta ki 2006 yılı geldi dostluk kuruldu da Suriye karasularını 12 mile çekti.

Aynı olayı Kıbrıs yapsa ne olur? Türkiye Ege'deki siyaseti sarsılmasın, uluslararası hukuka aykırı olmasın diye belki Akdeniz'deki karasularını 35 mile çıkaramaz. Kıbrıs'ın 35 millik karasularını kabul etmediğinizi ilan etseniz, o sahaya gireceksiniz diye FIR'dan itibaren müdahale görseniz. Alın size Ege'den beter bir sorun daha. Bunun gibi olay yaratma amaçlı hukuk dışı birçok uygulama ile karşılaşabilirsiniz.

Peki şerhler neler olabilir? KIBRIS BARIŞ HAREKATI'ndan sonra belirli bir sahanın hava trafiğine açılması için ilan ettiğimiz ERCAN TAVSİYELİ HAVA SAHASI (YANSI-5) ve batıya doğru bir bölüm hava sahası ANKARA FIR'a dâhil edilebilir (YANSI-6). Çünkü Türkiye bu bölgelerde en fazla uçuş yapan ülkedir.

Nitekim Sovyetler Birliği dağılmadan önce çalışmaları başlatılan Karadeniz'deki FIR hattı kuzeye kaydırılarak 30-40 bin kilometre karelik bir saha ANKARA FIR'a dahil edilmiştir (YANSI-3).

Diğer bir konu da olayın mali boyutudur. AB ülkelerin uçuş bildirim sahalarını birleştirmek, tek bir düzlem haline getirmek, doğudan batıya, kuzeyden güneye en kısa mesafeli hava yolları yaratmak istemektedir (YANSI-7). Bu nedenle şu anda kullanamadığı Kıbrıs hava sahasını da bir an evvel bu sahanın içine katmak arzusundadır. Eğer bunu sağlayabilirse Türkiye üzerindeki birçok uçuş bu bölgeye kayacaktır. Bu bölge üzerinden Ortadoğu ve Güneydoğu Asya ülkelerine ulaşılacaktır. Bu nedenle Türkiye'nin üst geçiş gelirleri düşecek, Kıbrıs yılda muhtemelen 200-250 milyon dolarlık ilave gelire kavuşacaktır.

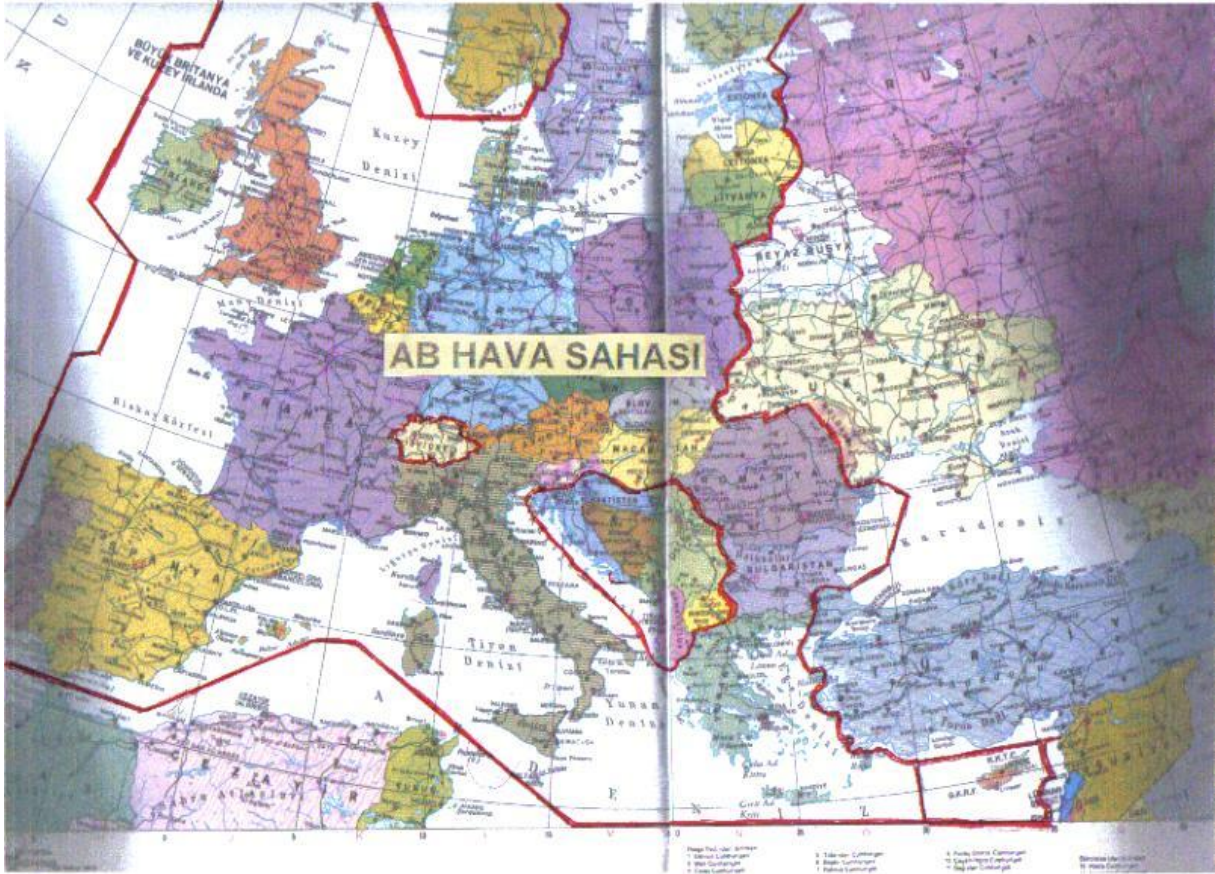
Yansı-5

Yansı-6

Annan, Man Ki, Moon Ki gibi planların kabulünün EGEMENLİK HAVA SAHASI ve UÇUŞ BİLDİRİM SAHASI yönüyle, hem Türkiye'nin hem de Kıbrıs Türk'ünün güvenliğini tehlikeye sokacağı açıkça bilinmelidir.

O nedenle KKTC'ni yaşatmak, tanıtmak, Kıbrıs Türk'ünün hakkını korumak, hem Türkiye'nin, hem de Kıbrıs Türk'ünün en kutsal görevidir. Yoksa yurtdışındaki vatandaşlarıyla 80 milyonu bulan güçlü Türkiye'yi kendi ellerimizle sorunlarla karşılaştırır, güvenliğini tehlikeye sokarız. Ufak tefek menfaatler uğruna, bir Kıbrıs Türk'ünün dahi can güvenliğini tekrar tehlikeye sokmağa kimsenin hakkı yoktur.

Yansı-7

Artık Birleşmiş Milletler de KKTC'ni tanıma konusunda tutumunu değiştirmeli, zulüm gören, hakları yenen insanların yanında olduğunu gösterip, güven tazelemeli, itibar kazanmalıdır.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Değerli konuklar, son konuşmacımıza da teşekkür ediyorum.

Eğer izin verirseniz, çok kısaca toplamda ne dedik, neler denildi, bunun başlıca noktalarını dikkatinize sunmak istiyorum.

En başta ortaya şu çıktı ki, Doğu Akdeniz bölgesinde Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin başlattığı girişim, sadece Türkiye'yi değil, uluslararası toplumu da ilgilendiriyor ve öyle birtakım çatışmalar alanını oluşturan bir alanda yeni paylaşımlar, yeni sorunlar ortaya çıkarılmasının dünya barışına bir yararı olmayacaktır. Dolayısıyla bunun da hesaba katılması ve bu girişimin sonuca gitmeye yönelik şekilde olabildiğince engellenmesi, bölgede barışı sağlayacaktır.

İkincisi, Türkiye'nin kendi ulusal stratejisi bakımından bu bölgeye şu ana kadar el atıldığından, çok daha ciddi ve kapsamlı bir şekilde, ayrıntılı bir şekilde el atması ve kendi ulusal politikasını, stratejisini daha gelişmiş bir şekilde oluşturması gerekmektedir. Bu çerçevede, ayrıca Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin haklarını koruması ve yine bu açıdan gerekli girişimler, önlemlerin alınmasına önyak olmasında yarar görülmektedir.

Arkadaşlarımın dikkatimize sunduğu konular itibariyle Sayın Prof. Sertaç Başeren'in özellikle dikkatimizi çeken noktası şu oldu: Kıta sahanlığı ya da münhasır ekonomik bölge sınırlandırmasında, gerek Yunanistan Ege'nin dışına taşarak, Doğu Akdeniz'e taşarak, gerekse Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Türkiye'nin bizatihi kıta sahanlığını oluşturan, deniz alanları üzerinde hakkını oluşturan bölgelerde kendilerine uygun ölçütler üzerinden giderek çok daha fazla elimizde olması gereken deniz alanlarına da sahip çıkma girişimindedir ayrıca. Dolayısıyla Sayın Prof. Başeren, uluslararası hukukun özellikle adalara tanıdığı etkiler üzerinden, onlara yarım etki veya hiç etki vermeme, karasuyu ile sınırlı bulundurma verisi üzerinden de giderek kendisinin, nereye kadar bizim en azından uluslararası hukukun izin verdiği ölçütler çerçevesinde hak iddiasında bulunacağımıza ilişkin bir harita önerisinde bulundu ve orada gördük ki, Doğu Akdeniz'de, özellikle Kıbrıs Adası'nın batısında ve bir kısım da kuzeyinde bir hayli alanın elimizden gitme riskiyle karşı karşıyayız, eğer buradaki haklarımızın üzerinde durmazsak.

Bunun dışında, Prof. Başeren, ayrıca Ege ile sınırlandırma konusuyla Doğu Akdeniz'de, Kıbrıs'ın da bulunduğu bölgede sınırlandırmaya dikkat çekti ve Ege Denizi'nin coğrafi tanımının, hukuksal tanımının nasıl yapıldığı konusuyla belirli bir çizginin Dalaman'dan başlayarak Türkiye'den, Girit'e kadar giden bir çizginin bulunduğunu ve bunun berisine de geçilmemesi gerektiği üzerinde durdu. Aynı konuda ayrıca Sayın Ali Kurumahmut da durdu.

Sayın Ali Kurumahmut, yine Türkiye'nin haklarının korunması konusunda bizim teknik açıdan dikkatimize Meis Adası'yla ilgili veriyi sundu. Meis Adası, halihazırda Yunanistan'a ait,

ama Meis Adası, Doğu Akdeniz bölgesi dediğimiz bölgede halihazırda yer alıyor, onun etrafında da iki tane adacık var; Fener Adası ve Kara Ada. Bu adaların daha önce de kendilerinin yazdıkları kitaplarla ileriye sürdükleri ve genel bir şekilde tanıttıkları gibi, bu adacıkların Ege'de Kardak krizi sonrası ortaya çıkan aidiyeti belli olmayan adalar sorunu gibi bir sorun ortaya çıkardığını, bunların Meis'le aynı statüde muamele görmemesi gerektiğini ve bu adacıkların Türkiye'ye ait olması durumunda, Doğu Akdeniz'de, bizim Anadolu'nun güneyinde yeni birtakım sınırlandırma ölçütlerine başvurulması gerekeceğini ve Meis'in her haliyle, Sayın Prof. Başeren'in de hatırlattığı gibi, Kanada ile Fransa arasında Saint Pier ve Mikelon adaları davası vardı. Tam Kanada'nın dibinde adalar bunlar. Onlara bir tür mantar gibi, bir küçük deniz alanı bırakıldı, kıta sahanlığı diye, üst tarafı bütün açık denize doğru o anakarayı oluşturan Kanada'ya bırakıldı, bir hakemlik mahkemesince. Dolayısıyla ayrıca Meis Adası gibi bir adanın kıta sahanlığına, münhasır ekonomik bölgeye, Yunanistan'ın münhasır ekonomik bölgesi yok, dolayısıyla o bugün için söz konusu değil. Bir kıta sahanlığına sahip olması konusunda Meis'e o kadar büyük deniz alanları verilmesi gerekmeyecektir. Bunu da yine kamuoyumuzun dikkatine arkadaşlarımız sunmuş oldular ve tabii makamlarımıza da.

Bunun ötesinde, Kurumahmut, ayrıca bir konuya dikkatimizi çekti. Dedi ki, Mısır ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi arasında yapılan sınırlandırma, münhasır ekonomik bölge antlaşmasıdır. Münhasır ekonomik bölge, hem kıta sahanlığını kavrar, dar alanlarda, ama su tabakasını da içerir, egemen haklar verir kıyı devletine. Münhasır ekonomik bölge sınırlandırması yapıldığında muhtemel olan, mesafe ölçütü üzerinden gitmektir. Bunu tam belki aynen böyle söylemedi, ama mantığı buydu, düşüncesi buydu, eğer doğru anladıysam ve bu çerçevede münhasır ekonomik bölge sınırında mesafe ölçütüne göre gidildiği için, tabanın jeolojik-jeomorfolojik-batimetrik yapısı hesaba katılmayacağı için, sınırlandırmada biraz daha değişik etkileyebilir mesafe ölçütü. Hâlbuki kıta sahanlığımız var sadece o bölgede. Bizimle yapılacak bir sınırlandırma anlaşmasında bu tabanın doğal uzantımızı, kara ülkemizin doğal uzantısını oluşturan alanın bu jeolojik verilerini de hesaba katmamız lazım ve coğrafyayı hesaba katmamız lazım. Hakça sonucu belirlemek üzere sınırlandırmada kıyı uzunlukları, bunu Sayın Başeren de söyledi, temel unsurlardan biri olarak düşünülür. Bizim 255 kilometre, onların 25 kilometre veya deniz mili uzaklıkları var. Dolayısıyla kıta sahanlığı sınırlandırmasında bunun da hesaba katılması gerekeceğinden, ayrıca bizim sınırimızı Kıbrıs'ın batı ve güneyinde daha da öteye genişletme olasılığımız vardır diye bu verileri dikkatimize sundu.

Bunların üstüne Sayın Korgeneral Karakuş, bize üzerinde çok düşünmediğimiz, ama Doğu Akdeniz dediğimizde, bundan sonra artık düşünmemizi mutlaka gerektiren hava sahasıyla ilgili görüşlerini ifade etti. Orada şunu gördük ki, Ege'de yaşadığımız ve bir devirde

Yunanistan'ın FIR hattını bize "benim egemenlik çizgidir ve onun batısında kalan her şey Yunanistan'a aittir, bu bir sınırdır" deme iddiasının bu kez Kıbrıs'la ilgili olarak hava sahasında önümüze çıkabileceğini söyledi. Bunun sadece teorik kalmayacağını, Avrupa Birliği'nin, Avrupa'nın bu bölgede kuracağı uçuş güvenliğini denetleme gücünün bu Kıbrıs tezine uyması halinde, bunun bizim uçaklarımızın çıkışını engellediği gibi, ayrıca bir egemenlik sahası şekline dönüşmüş iddialarla önümüze sürülmesi olasılığından bahsetti. Bütün bunların karşıt bazı argümanları da çıkabilir, ama bugünkü basından gördüm ki, Papadopulos, Yunanistan'da gidip bu konuları görüştüğünde, Yunanistan Başbakanı Karamanlis'in dediği şu, verilen öz bilgi: "Burada artık sınırlandırma yapılmıştır, sınırlar belli olmuştur. Türkiye, AB ile bunu konuşur" gibi önümüze bir de AB'nin deniz alanları üzerindeki yetkilerini veyahut da siyasi, Kıbrıs Cumhuriyeti diye Kıbrıs Adası'nı tek başına bir devlet olarak kabul etmesi verisinin üzerine bir strateji kurmaya çalışıyorlar. İşte bunun da cevaplanması gerekecektir.

İlk veri olarak hemen şunu söyleyebilirim: Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin tarafıdır, üye devletlerinin hepsi tarafıdır ve Avrupa Birliği, örgüt olarak taraftır, Avrupa Topluluğu olarak taraftır. Niçin? Çünkü Avrupa Birliği'nin en önemli uluslararası örgütü olan Avrupa Topluluğu, ekonomik alanda bazı yetkileri sahiplenirken, Roma Antlaşması'yla kendilerine balıkçılık konusunda da yetki verilmiştir. Dolayısıyla balıkçılık konusundaki Avrupa Birliği'ndeki yetkileri Avrupa Birliği kullanmaktadır. Avrupa Birliği, balıkçılık konusunda -ki balıkçılık konusu, bugün artık münhasır ekonomik bölgeye eş sonuçlar doğurur durumda, sadece balık avlanması bakımından- Atlantik Okyanusu'nda 200 millik balıkçılık bölgesi ilan etmiştir. Akdeniz'de bunu düşünmüş, ortaya çıkaracağı, sadece bizimle değil, Ege'de ve şimdi Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'yle, ama diğer devletlerle de ortaya çıkaracağı sorunları hesaba katarak, balıkçılık bölgesini Akdeniz'de ilan etme yoluna gitmemiştir. Ama bir gün balıkçılık bölgesini Akdeniz'de de ilan etme yoluna giderse, o bizim önümüze münhasır ekonomik bölgesi olarak o zaman en azından ilan eden Kıbrıs Rum Yönetimi bakımından önümüze çıkarılacak başka bir unsur olacaktır ve gerçekten o zaman Avrupa Birliği, yine bu konuda muhatabımız olma durumunda bulunacaktır. Dolayısıyla soruna el attıkça, inceledikçe, önümüze çıkan tablo, eğer Türkiye, devrinde Ege sorununda olduğu gibi, haklarını koruyucu önlemleri gereği gibi alamazsa ve birtakım Avrupa Birliği'ne üyelik veya başka türlü nedenlerle bu haklarının üzerinde gerekli girişimlerde bulunmazsa, Türkiye'nin işi zor olacak demektir. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti adına bunu kamuoyumuza ve ilgili makamlarımıza duyurma fırsatı sağlayan Başkent Üniversitesi'ne teşekkür etmemiz gerekiyor.

Teşekkür ederim.

Efendim, Şimdi bir yarım saat-kırk beş dakika kadar soru-cevap kısmı açıyoruz. Herkes belki her türlü soruyu sorma olanağına süre bakımından sahip olamayacak, ama işin makul bu kadar bir süre tanımak Şeklinde ifade edildi. Soru ve cevaplarınızı rica edeceğim. Her soranın kime ait olduğunu, yani soranın kimliği belirtilirse ve kime sorulduğu ifade edilirse, bu soru-cevap kısmını da tamamlamak üzere baŐlayabiliriz diye düşünüyorum.

Buyurun.

MUSA ÇELİK- Sorum Sayın Başeren Hocama. Sayın Hocam Türkiye 1982 Deniz Hukuku SözleŐmesini onayladı mı?

Prof. Dr. SERTAÇ HAMİ BAŞEREN- Hayır, imza koymadık, taraf değiliz.

MUSA ÇELİK- Bu münhasır ekonomik bölge, kıta sahanlığı, bitişik bölge, karasularının 12 mile çıkarılacağı gibi kavramlar, bu 1982 Deniz Sözleşmesi'nin deniz hukukuna getirdiği oğeler. Bunu Yunanistan bir maddeye Őerh koyarak zannediyorum ve Kıbrıs Rum Yönetimi bu sözleŐmeleri kabul etti ve bunun gereğini yapıyor Şu anda. Ege problemi kısmen Yunanistan'la bizim aramızdaydı, ama Doğu Akdeniz, bütün uluslararası aktörlerin işin içine gireceği daha girift bir problem getiriyor, tarafı çok olacaktır bu bölgenin. Bizim uluslararası hukukta hukuki zeminimiz ne olacak efendim?

Prof. Dr. SERTAÇ HAMİ BAŞEREN- Bunu anlatmaya çalıŐmıŐtım.

Hemen bir sözünüze itiraz edeyim: Evet, Rumlar ve Yunanlılar, 1982 Sözleşmesine taraf, ama size arz ettiğim o ihtiras 1982 Sözleşmesi'nin gereği değil, 1982 Sözleşmesi'nde onun yeri yok, onu vurgulamaya çalıştım. Benim size arz ettiğim, hukuki gerekçelerdir, itihadattan kaynaklanan gerekçelerdir, 1982 Sözleşmesi'nin örf ve âdet hukuku kuralını temsil eden hükümlerinden kaynaklanan gerekçelerdir. Daha net, açık konuŐmalıydım demek ki. Yunanistan ve Rum ikilisi, hukuka aykırı bir ihtirasın peşinde koşuyorlar, egemenliği denize yayarken ya da uyuşmazlığı denize yayarken. Bizim korunacak haklarımız var. Benim iddiam, bu hakların kimseye kaptırılmaması noktasında önem taŐıyabilir; bence ana konu bu. Bu sebeple de diyorum ki, o yeşil ile taranmıŐ alanlar üzerinde (Harita-7) arama ruhsatı verelim. GKRY "Benim" diyor, onun olmadığını gösterelim; çünkü daha önceden gösterdik, Northern Access olayında oranın Rum-Yunan ikilisine ait olmadığını gösterdik, hukuk bizden yana diye

düşünüyorum. Yani karşı karşıya kaldığımız durum, 1982 Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin gereği değil, suiistimali diyelim, istismarı.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Söz vermeden önce, Sayın Necdet Pamir'den özür dileyerek, başlıca noktaları sunarken onun çok önemli söylediği bir noktayı size sunmayı unuttum; çok önemle üzerinde durdu ve doğrusu bizler gibi, benim gibi anlamayanları ikna edici bütün unsurları söyledi. O da Türkiye'nin burada petrol araştırmalarını yapması -kendi ülkemizde de ayrıca yapması- ve bunu yapabileceği hukuki zemini oluşturan doğru dürüst bir Petrol Yasası'na sahip olmamızın gerektiğini ifade etti. Bunlar, tabii Türkiye'nin herhangi bir girişimi, bir stratejisi, bir politikası olacaksa, işin temel malzemesini, unsurunu oluşturacaktır. Kendisinden özür diliyorum; önemsiz olduğundan değil, bir hukukçunun hukuka kaymasından kaynaklandı galiba.

Buyurun.

YILMAZ AKLAR (ASAM)- Konuşmacılara teşekkür ediyorum, gayet güzel bilgiler aldık.

Bu bölgedeki deniz sorunlarıyla ilgili, deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasından havacılık, FIR konusunda, balıkçılık konusunda birtakım tartışmaların içindeyiz. Bunun dışında, bölgede benim bildiğim, ekolojiyle ilgili, arama kurtarma sahalarıyla ilgili, çevreyle ilgili, yani bunlar gibi başka sorunlar da var mı? Bunlarla ilgili de biraz bilgi alırsak, konuyu biraz daha kapsamış oluruz diye düşünüyorum. Soru Sertaç Beye olabilir, Ali Beye olabilir.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. SERTAÇ HAMİ BAŞEREN- Bir sorun var. Belki egemenlik mevzuunu doğrudan ortaya koymaz ama devletler, şimdi söyleyeceğim konuları da egemenliğe işaret edecek şekilde kullanma çabası içerisindedirler. Size arz ettiğim, Doğu Akdeniz'deki Türkiye'nin güneye uzanan münhasır ekonomik bölgesi ve kıta sahanlığı üzerinde -tabii münhasır ekonomik bölge itibarıyla olası diyoruz- arama kurtarma yapma iddiası yok. Olur mu böyle şey? Northern Access'i ben çıkartmadım oradan, devletin çok yerinde ve doğru bir iradesiyle devlet çıkarttı. Orada münhasır ekonomik bölge haklarımız olacaksa, orada kıta sahanlığı haklarımız varsa, orada araştırma yapan gemilerimizin uğradığı kazalarda onları

Yunanlılar mı kurtaracak? Onlar, burada arama kurtarmayı yapıp buranın kendilerine ait olduğunu gösterme çabası içerisinde oldukları, bu hususu istismar etmektedirler. Bu noktada da adım atmalıyız. Bu mesela kritik konulardan biri gibi geliyor aklıma.

Kurumahmut'un enteresan fikirleri vardır, izin verirseniz dinleyelim.

ALİ KURUMAHMUT- Bu tür takdimlerde 20 dakika yeterli olmuyor, bu tür sorularla hem soruya cevap, hem de birkaç cümle söyleme fırsatı konuşmacılar için doğuyor kanaatindeyim.

Önce şunu söylemek istiyorum: Türk balıkçılığını ele aldığımız zaman, kayıtlı balık üretiminin yüzde 6'sının Ege ve Doğu Akdeniz'den temin edildiğini, Ege ve Doğu Akdeniz'de üretilen balıkların oranının çok daha yüksek olduğunu ve kayıtdışı olduğunu biliyoruz. Tabii yarın özellikle Ege ve Doğu Akdeniz'in ekonomik bölgelerinin sınırlandırılmasına ilişkin yapılacak müzakerelerde, andlaşma öncesi çalışmalarda bu veri, Türkiye'nin aleyhine kullanılabilir bir veri olacaktır.

Bir diğer konuyu siz değerli katılımcıların bilgilerine sunmak istiyorum: Dünyamızın yüzde 71'ini oluşturan denizlerden yılda yaklaşık 23 trilyon dolarlık bir katma değer sağlanmaktadır. Bunun 5-6 trilyon doları klasik deniz ticaretinden, yani deniz ulaştırmasından, gemi inşa ve tersanecilikten, balıkçılıktan, kıyı ve liman tesisleri işletmeciliğinden, deniz turizminden sağlanmaktadır. Çok önemli bir bölümü, denizin doğal kaynaklarından sağlanmaktadır, enerji imkânlarından sağlanmaktadır. Onun için, Türkiye'yi çevreleyen denizler işlenmemiş, en azından Türkiye tarafından bilinmeyen, Sayın Pamir'in ifade ettiği gibi, çok önemli bir servettir.

Burada çok sevdiğim bir dostumun iki cümlesini ifade etmek istiyorum: Atalarımız böylesine güzel bir deniz ülkesini bizlere miras bırakmakla sadece bizleri, yani yaşayan nesilleri değil, gelecek nesilleri de ödüllendirmişlerdir. Bu vesileyle, özellikle çevre denizlerimizin ekonomik zenginliklerini hesaba katarak ve Türkiye'nin belki de güçlü bir devlet, bölgesel ve global bir güç merkezi olma yolunda yararlanabileceği en önemli kaynak olduğunu hesaba katarak milletimizin, devletimizin yüzünü denize döndürmeliyiz. Denizin nimetinden, bereketinden istifade etmesini öğrenmeliyiz. Yani bugün çevre denizlerimizde araştırma yapabilecek yeterlilikte teknik donanımına sahip belki de gemilerimiz de yok. Ama çevre denizlerimizi başkaları değerlendiriyorlar. Yakın zamana kadar Karadeniz'de çeşitli araştırmalar yapıldı, bürokratken o araştırmaları takip ettim. Bulundu deniyor, seviniyoruz tam bayram ediyoruz, derken kapatılıyor, bir sessizlik. "Bulundu, var" deniliyor, koordinatları

belirleniyor, kapatılıyor, işte belirli süreç yaşanıyor. Onun için, biz biraz stratejik ve politik bir yaklaşımla denizlerimize dönmeliyiz. Sadece Doğu Akdeniz değil, çok ihmal edilmiş bir deniz alanıdır Doğu Akdeniz, bütün çevre denizlerimizi, buraların ikinci bir vatan olduğunu, yararlanılması gereken, değerlendirilmesi gereken ikinci bir vatan olduğunu da milletimize, ulusumuza öğretmeliyiz.

Bu arada, Sayın Komutanımızın bir ifadeleri oldu. Kendilerinin bir deniz hukukçusu olmadığını biliyorum. Suriye'nin bu 35 mil uygulamalarına ilişkin olarak şunu söylemek istiyorum. Malumunuz, 1982 Deniz Hukuku Sözleşmesi, 10 Aralık 1982-9 Aralık 1984 tarihlerinde imzaya açık tutulmuş. Sayın Başkan Hüseyin Pazarcı Hocamın da ifade ettikleri gibi, 159 bağımsız ve özerk devlet ile Avrupa Ekonomik Topluluğu tarafından imzalanmış, ondan sonra katılma ve onay süreci başlatılmış. Ama bugün yerleşmiş bir kural var; artık devletler karasularını 12 mil ötesine genişletemezler; çünkü egemenlik alanıdır, denizdeki diğer sınırlandırmalar bu esasta ele alınıyor. Suriye de bunun farkına vararak, diğer taraftan 1995 yılından itibaren Türkiye'nin yanlış uygulamaya yönelik kararlı tutumundan da etkilenerek o da 12 mil karasuyu genişlik esasını benimsemiştir. Yoksa bir 35 mil iddiası ve uygulaması söz konusu olamaz.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Buyurun efendim.

VEHBİ DİNÇERLER- Teşekkür ederim.

Ben bir siyasi niteliği olan soru sormak istiyorum. Hukuki şeyleri dinledik, hakikaten de çok öğretici oldu, çok teşekkür ederim.

Güney Kıbrıs, her türlü hukuki sınır tanımazlığı yapmış, gerek münhasır bölgede, gerekse kıta sahanlığında her türlü yanlışlığı, hukuksuzluğu, her şeyi yapmış, ama bir şeye dikkat etmiş, anlattığınıza göre: Kuzey sınırındaki -hatta 10 mil aşağıya filan inecek denildi-sınırı tespit ederken, sanki Kuzey Kıbrıs müstakil bir devlet olacak ve onun da münhasır ekonomik bölgesi veya kıta sahanlığı sınırları ileride tespit edilecekmiş de ona uymak istemiş gibi bir havası var, böyle anladım. Böyleyse, şu karanlık tablonun içerisinde belki parlak bir nokta bu görünüyor. Buradan şunu sormak istiyorum, özellikle Hüseyin Hocaya veya Sayın Hocamıza: Bunu yaparken, elbet bilmeden yapmadılar, bu işin siyasi tarafı. Gerçekten Avrupa

Birliği ülkelerinin kafasının gerisinde, Kıbrıs'ta bir gün ola ki iki müstakil, egemen, eşit devlet bulma fikri mi var, yoksa bir hukuki zorunluluktan mı böyle bir dikkati kullandılar?

OTURUM BAŞKANI- Müsaade ederseniz, buna ben cevap vereyim. Hiç de öyle bir özel, bizim lehimize ışık görünecek veriyi oluşturmuyor. Açıklamasını şöyle yapacaklardır: “Bir devlet, kendi kıta sahanlığının üzerinde ruhsat verirken, oradan yararlanma koşullarını belirlerken, tümü üzerinde girişimde bulunmak, tümünün kullanılmasını hesap etmek ve düzenlemek zorunda değildir. Sorun çıkarmasın diye böyle yaptık” diyeceklerdir. Sizin dediğiniz yönde olacak olsa, ondan sonra KKTC de ilan eder ve başlanır. Ama halihazırdaki siyasi yaklaşım, bir bütün Kıbrıs olarak bunu değerlendirmek, genel Birleşmiş Milletler'de büyük devletlerin halihazır yaklaşımı. Avrupa Birliği içinde ise bunu hukuka bağlamış ters yönde; katılma antlaşmasında Kıbrıs AB üyesi olurken, “tek bir Kıbrıs vardır, tüm ada üzerinde egemendir, Kıbrıs Cumhuriyeti'dir adı, hükümeti de Kıbrıs Rum Yönetimi'dir” şeklinde. Bu antlaşma metnine, katılma antlaşması metnine geçmiş, bugün Avrupa Birliği müktesebatı dediğimiz müktesebatı oluşturuyor. Dolayısıyla artık bunu değiştirecek iyimserliği paylaşmak bana zor geliyor. Sadece Kıbrıs Rumu'nun adım adım gitme denemesiyle sınırlı bir politikadır diye görüyorum.

E. Korg. ERDOĞAN KARAKUŞ- Ben hukuk dâhilinde yapılacak işlerden bahsetmiyorum, ben hukuk dışı uygulamalardan bahsediyorum. Ege'de karasuyu 6 mil, hava sahası 10 mil. Hukuk ne diyor; onun da 6 mil olmasının gerekli olduğunu söylüyor. Ben şunu söylemek istiyorum: FIR sahası içerisinde sorun yaratacak bir olay bulacaksınız. Bunu bulur, hiç merak etmeyin, bulur Yunanistan bunu, Kıbrıs bulur bunu, ondan sonra bizi Ege'deki duruma sokar, ben onu söylemek istiyorum. Yani hukuka uysa, zaten biz her zaman haklıyız, ama hukuka uymuyor karşıımızdakiler, ben onu söylemek istiyorum. Tabii siz haklısınız, hukuka uysa, ben de aynı kanaati taşıyorum.

ALİ KURUMAHMUT- Efendim, sizden farklı düşünmüyorum, sadece teknik bir düzeltme yapma ihtiyacı hissettim, aramızda işin teknik ve hukuki boyutunu çok iyi bilen akademisyenler var...

E. Korg. ERDOĞAN KARAKUŞ- Efendim, ben teknik boyutuyla ilgili zaten herhangi bir şey söylemedim, ama bundan 20 sene evvel de Suriye 35 mili ilan ettiğinde, biz sadece “hayır, kabul etmiyoruz” diyebildik, başka bir şey yapabildik mi? Yani olaylar cereyan etti, sorunlar devam etti, ben onu söylemek istiyorum. Yani herkes hukuka uysa, bizim zaten herhangi bir sorunumuz yok ki.

ALİ KURUMAHMUT- Efendim, Sayın Bakanımızın çok yerinde, anlamlı ve sorulmasını arzu ettiğim bir sualine tamamlayıcı cevap vermek istiyorum. Değerli Başkan Hocamın açıklamaları fevkalade yerindedir. Şunu görüyoruz: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, bu tasarrufuyla somut olarak bu tasarrufunu değerlendirdiğimiz zaman, egemen devlet olarak Suriye'nin denize yönelik haklarını koruma adına gösterdiği hassasiyeti bizim tanıdığımız, bizim bildiğimiz manada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ülkesel statüsüne, yine bizim tanıdığımız manada egemen devlet olarak haklarını korumada bu tasarrufuyla göstermiştir. Eğer yanlış ifade etmediysem, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni bu tasarrufuyla zımnen tanıdığı izlenimini vermektedir dedim. Ama konuşmamda bir şeyi söylemedim, onu söyleyeyim. Esasen benim görüşüm şudur: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, bu tasarrufuyla, yani belirlemiş olduğu politik ve stratejik hedefleri doğrultusunda şimdilik Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ikinci plana bırakmış, daha büyük hedeflere, Doğu Akdeniz'e ve Türkiye'ye yönelmiş görülmektedir, yani bunu görmek lazım. Bugün burada incelendiği gibi, Doğu Akdeniz'in doğu yakasına değil, özellikle Kıbrıs'ın güneydoğusuna, batısına ve biraz güneyine yönelmemiz gerekir. Tabii ki bunu herhangi bir platformda ifade ettiğimiz zaman, alacağımız cevap en iyi ihtimalle Hocamızın ifade ettiği gibi olacaktır.

Efendim, yine özellikle tanıyanlar bilir, sizlere göre daha gencim, ama ömrümü Türkiye'nin denizlerine vermiş birisiyim. Biz muhakkak bir eylem planı yapmalıyız. Şunu söyledim: 700 bin nüfuslu Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve onun akıl hocalarının ortaya koyduğu uygulamadan ders çıkarmalıyız. Bakıyorsunuz, teknik olarak, hukuki olarak ev ödevini çok iyi yapmış. Yani bir söz vardır; muhatabınıza, daha kötü bir ifadeyle düşmanınıza çok kızmayın, ondan ders alın, o kendi vazifesini yapıyor. Bugün Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, geçmişte Ege'de gördüğümüzden daha açık bir şekilde, daha net olarak Türkiye'ye ders veriyor. Biz bundan dersimizi çıkarmalıyız, ama 2001 yılında Northern Access olayında Türkiye gerekeni yapmıştır. Ancak şunu yapmamıştır: Hep olduğu gibi, birinci rauntta maçın bittiğini zannediyoruz. Kardak krizinde öyle olmuştur, Northern Access'te öyle olmuştur. Halbuki Batılı, hep uzun vadeli olarak düşünür. Biz Lozan'ı yaptık, zannettik ki Sevr bitti, ama gördük ki, 85 yıllık proje devam ediyor.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun.

Prof. Dr. SERTAÇ HAMİ BAŞEREN- Efendim, ben de birkaç söz söyleyebilirim. GKRY, Türk toplumuna azınlık olarak bakar, onlara azınlık hakkı vermek ve kendisine tabi kılmak ister, bakış açısı budur. Bu sebeple oralarla çok uğraşmak istemiyor, Doğu Akdeniz'i ele geçirmeye çalışıyor, meselesi orada. Aşağıdaki sınırın bittiği nokta, Meis'in aşağı yukarı altına geliyor. Bu, Yunanistan'ın sınırlandırma iddia ettiği yerle birleşiyor. Böyle bakarsanız meselesi çok büyük. Burayı ele geçirse, Kuzey Kıbrıs'ın kıta sahanlığının lafı mı olur? Onu öyle görüyor, daha başka şeyler de yapıyor. Bakın, şimdi ihaleye çıkıyor, oraya Çin'i getirecek. Enerji ihtiyacı içerisinde olan, enerji fukarası Çin'i, büyük gücü oraya getirecek, büyük bir ihtimalle Batı'nın karşısına dikecek. Sayın Başkanın bir değerlendirmesi oldu, çok doğru: Uyuşmazlığı Akdeniz'e yayıyor ve artık bu hadise, sadece Türkiye'yle ilgili bir konu da değil. Eğer Çin orada ihaleye girer de kuyu açmaya başlarsa, iş çok farklı bir mecraya yayılacak. Onun için, ben sizin değerlendirmenizi çok iyimser buluyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Efendim, her şeyi soracağız, konuyu açıklığa kavuşturmaya çalışıyoruz zaten.

Buyurun.

AHMET ZEKİ BULUNÇ (Başkent Üniversitesi Öğretim Görevlisi)- Hocam, aslında benim söylemek istediklerimi sizler söylediniz, ama bir şeyi daha eklemek istiyorum. Ben de Sayın Bakanımın iyimserliğine katılamayacağım. Keşke öyle olsa, ama öyle bir şey yok. Azınlık olarak gördüğü bir halkı kendisi “osmosis” yoluyla yok etmek isteyen bir devlet, kuzeye herhangi bir şekilde yorum yapacak şekilde, onun egemenliğini kabul anlamına gelen bir uygulama yapmaz. Sizin belirttiğiniz gibi, zaten katılım anlaşmasında, özellikle 10. Protokol'de çok açık bir şekilde Kıbrıs'ın tamamını temsil eden üye olarak Avrupa Birliği'ne girmiş olan bir devlet. Bugün doğrudan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırlarını ve kıta sahanlığını, ekonomik alanını dikkate alarak açıkça Türkiye'ye karşı daha net bir sorun yaratmak yerine, şu anda yetki paylaşım alanları tartışmalı olan bölgelerde mevcudiyetini kabul ettirmek suretiyle

bir ileri adım atmaya çalışıyor. Çünkü eğer söz konusu 13 bölgedeki egemenlik alanlarını, haklarını ve ekonomik alanla ilgili yetki paylaşımında vardığı sonuçları elde ederse, elde etmek istediği sonuçlara ulaşırsa, zaten egemen bir devlet olarak adanın tamamı üzerinde otomatik olarak, öteki taraflardaki sonuç kendiliğinden çıkacaktır. Onun için, bunu bir mesele olarak şu anda ortaya getirmek istemiyor ve bir bakıma, bir tür salam politikasıyla adım adım hedefine ulaşmaya çalışıyor. Hedef, büyük hedeftir ve Türkiye'ye yöneliktir: Türkiye'yi denizlerden uzaklaştırmak, denizlere kapalı bir ülke konumuna getirmektir. Bunu, Rum-Yunan ikilisinin ve Avrupa Birliği'nin, ABD destekli bir hedefi olarak görmek lazımdır diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Teşekkürler Sayın Zeki Bulunç.

Buyurun Sayın Sertaç Başeren.

Prof. Dr. SERTAÇ HAMİ BAŞEREN- Efendim, bu iş 2002'de başladı, hatta 2001'de. Bölgede petrol araştırmaları yapma işi ve çevre devletlerle, bölge devletleriyle sınırlandırma konusu o yıllarda başladı. Rauf Denktaş bu hadiseyi gördü ve dedi ki, "Kıbrıs'ın güneyinde ya da başka bir yerinde, neresinde petrol çıkarsa, bunun yüzde 50'si üzerinde biz hak sahibiyiz." Gerçeği söyledi. Bu noktada da GKRY'nin tavrı son derece hukuk dışı. Bırakın tanımayı, bizi tamamıyla azınlık statüsüne itme noktasında. Şimdi soruyu soralım, cevabını birlikte arayalım: GKRY'nin bu bölgeleri tek başına ilan etme yetkisi var mı? Yok böyle bir şey; ne anayasada var, ne bu konuyla ilgili başka herhangi bir belgede var. Aslında kuzeyde bölge ilan edip etmemesinin dışında, güneyde tek başına ilan etmesi, bizi azınlık olarak görmesini ifade etmektedir. Biliyorsunuz, onların teorisinde şu meşhur zorunluluk hali konusu var; "siz yoksunuz ki, biz devleti birlikte götürelim" diyor. Rum istismar ediyor. Her şeyi bir yana bırakıyor, tek başına güneyde karar alıyor. Yani bize "sizi tanıyorum demiyor" efendim, "sen azınlıksın" diyor, "bu devlet benim" diyor.

Şunu söyleyeyim: Tabii bu tartışmanın sonu gelmez, ama fikirlerim bir iki kelimeyle özetlenebilir. Avrupa Birliği, bizim ısrarlı üyelik taleplerimize hazır değil. Bugün bizi alamaz, belki ileride olabilir, bilmiyorum. Ama üç temel sorunu var, çözemedi: Anayasa meselesi, kimlik meselesi ve yeni aldığı üyeleri hazmedememek. Bu durum, Avrupa Birliği'nin GKRY'nin kendisini istismar etmesine, suiistimal etmesine, müsaade etmesine yol açmaktadır. Bizim dış politikamıza temel eleştiri konum budur efendim.

Teşekkür ederim.

ALİ KURUMAHMUT- Efendim, ben takdimimde söylemeyi planladığım, ama zamanı da iyi kullanma adına söylemediğim bir hususu, önemli bir hususu burada dikkatlerinize sunmak istiyorum. Türkiye'nin uygulamaları... Bunlar fevkalade önemli. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin diğer dokuz devletle birlikte AB üyesi olduğu 1 Mayıs 2004 tarihinden sonra gümrük birliğine ilişkin bir Bakanlar Kurulu kararında düzeltme yapmamız gerekiyordu. Bu yapılmıştı, 9 veya 10 Mayıs'ta çıkarılan değişikliğe Avrupa Birliği itiraz etmişti. Bunun üzerine 2 Ekim 2004'te yeni bir Bakanlar Kurulu kararı çıkarttık. Bu, Kıbrıs'taki haklarımızı, KKTC'nin devlet kimliğini kısmen koruyucu, kısmen de AB yolunda yürüyen Türkiye'nin yürümesini engellemeyen bir Bakanlar Kurulu kararıydı. Ama Avrupa Birliği'nin de baskısıyla sessiz sedasız bu Bakanlar Kurulu kararı değiştirildi. Türkiye'de pek işlenmedi bu konu; 23 Ağustos 2006'da Bakanlar Kurulunda imzalandı, 28 Eylül 2006'da yürürlüğe girdi. Çok somut olarak ben sonuçlarını söylüyorum. Bu Bakanlar Kurulu kararıyla:

1. Türkiye, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni Kıbrıs Adası'nın meşru devlet ve hükümeti olarak tanıyor. Hukuki sonuçlarını söylüyorum, biraz da iddialı söylüyorum.

2. Aynı kararnamede Akdeniz üyesi devletler sayılırken, Filistin'e yer verilmekle birlikte, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yer verilmiyor.

3. Bu kararnamenin uygulamasının bir neticesi olarak yine öngörüldüğü gibi, Gümrük Birliği Andlaşması'nın, yanılmıyorsam, 58'nci ve 62'nci maddeleri uygulanarak Türkiye'nin de limanlarını Güney Kıbrıs Rum Yönetimi bayraklı gemilere açması sağlanacak.

Siz tabii böyle tasarrufları hükümet olarak yaparsanız, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, tabii ki KKTC meselesini bir tarafa bırakır, esas olarak sizi hedef alan işlem ve uygulamaların içerisinde olur.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun efendim.

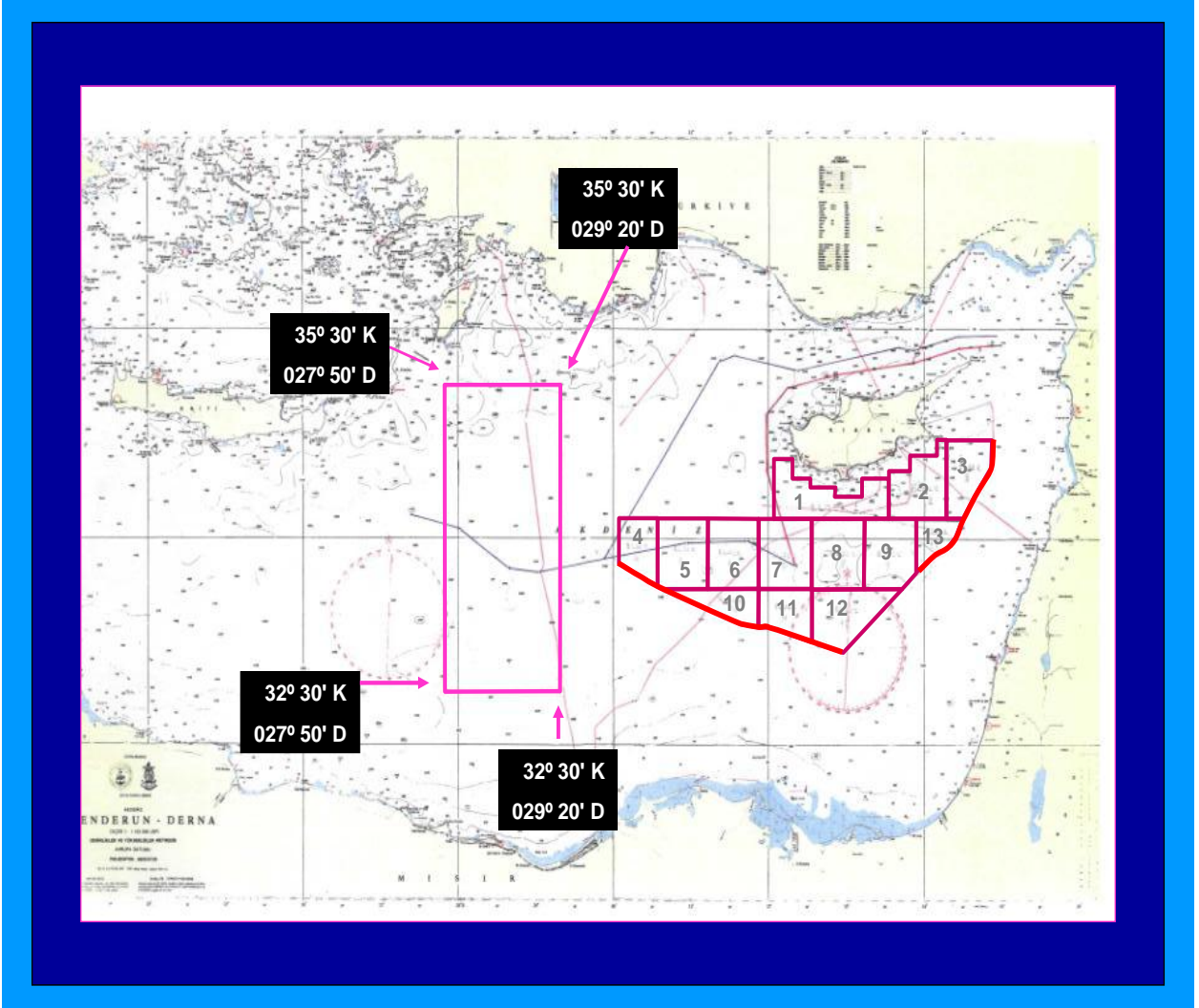
AHMET FARUK ÖNER (Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Arama Daire Başkanı)- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle bu paneli hazırlayan Başkent Üniversitesi'ne teşekkür ediyorum, gerçekten güzel bir panel. Ama doğrusu bunun bir tarafında biz de olmalıydık diye düşünüyorum. Madem

ki petrolü konuşuyoruz, herhalde bunu Türkiye’de en yoğun bir biçimde icra eden bir kurum olarak bu masada da yer almalıydık diye düşünüyorum.

Söyleyeceklerim soru niteliğinde değil, ama bilgi ve katkı anlamındadır. Eğer vakit varsa, elimdeki bir slaydı sizlerle paylaşmak isterim. Bizim gözümüzden Akdeniz nasıl görünüyor, bunu sizlerle paylaşmak istiyorum. Zannediyorum ki, en somut öneriyi Sayın Başeren Hocamız ifade etti ve gayet de güzel bir şekilde sınırları izah etti, işin hukuki prosedürünü anlattı ve hemen arkasından da somut bir öneri getirdi. Dedi ki, “bu alanlara ruhsat verelim, yani aramaya açalım.” Zannediyorum ki en güzel ve en elle tutulur netice bu. Bunun için şunu söylemek istiyorum: Biraz önce kendileri 2001’e kadar götürdü, ama gözle görünür, elle tutulabilir görüntüleri Güney Kıbrıs’ın 2000’den başlar, hatta bunun biraz daha evveliyatı vardır, onları belki biz petrolcüler gözlemliyor olabiliriz. Ama şimdi göstereceğim o haritanın içerisinde 1980 yılından itibaren Doğu Akdeniz’de gerçekleştirilen faaliyetler gözlenmekte. Dolayısıyla haritadaki bilgiler, bugünkü sonucun böyle bir noktaya geleceğini bizlere ifade etmektedir.

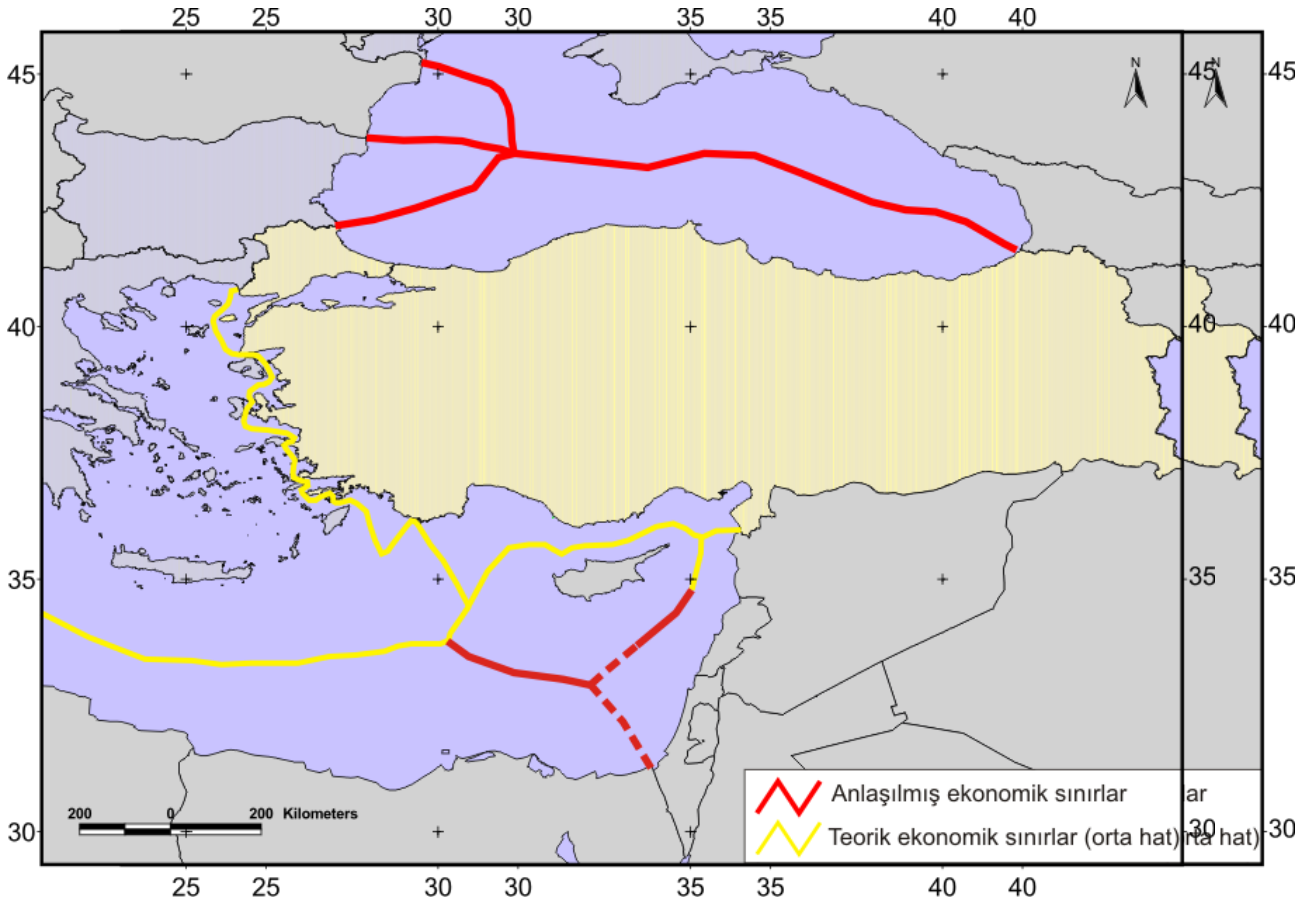
Bu arada slayt hazırlanırken şunları da paylaşmak istiyorum: Güney Kıbrıs’ın bugün 13 ruhsattan oluşan sayısını, bilahare 15 Şubat’taki ihale ilanından sonra, içinden bazılarını bu ihalenin dışında bırakarak 11’e düşürmüştür. Bunlar, 3 ve 13 nolu bloklardır (Harita-1). Bunu biraz önce Başeren Hocamız ifade ettiler. Bunu çok önemli bir veri olarak görüyorum ve hakikaten bir hocamızın bunu burada ifade etmesinden de çok büyük memnuniyet duyuyorum.

Harita-1 GKRY'nin İlan Ettiği Petrol Arama Ruhsat Alanları

Doğrusu elinizi bilgisayara attığınız zaman, ulaşabileceğiniz beynelmilel alanda bir veridir ve bu tez, tamamen Yunan tezleri doğrultusunda hazırlanmış sınırları ifade etmektedir (Harita-2). Burada kesik çizgilerle ifade edilen, kırmızı renkli olan kısımlar ise, Mısır'la İsrail'in, ayrıca İsrail'in de Güney Kıbrıs'la olan sınırı için düşündükleri alanları temsil etmektedir. Diğer iki çizgi ise, biraz önce ifade edildiği gibi, Mısır ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin ve yine Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Lübnan'la 17 Ocak 2007 tarihinde imzalamış oldukları çizgilerdir, sınırlardır. Gördüğümüz gibi, Akdeniz içerisinde yapacağımız arama alanı, Antalya Körfezi'nin hemen açıklarındaki sarı çizgilerle üçgen şeklindeki sınırla sınırlandırılmış görünmektedir.

Harita-2 Ekonomik Sınırlar

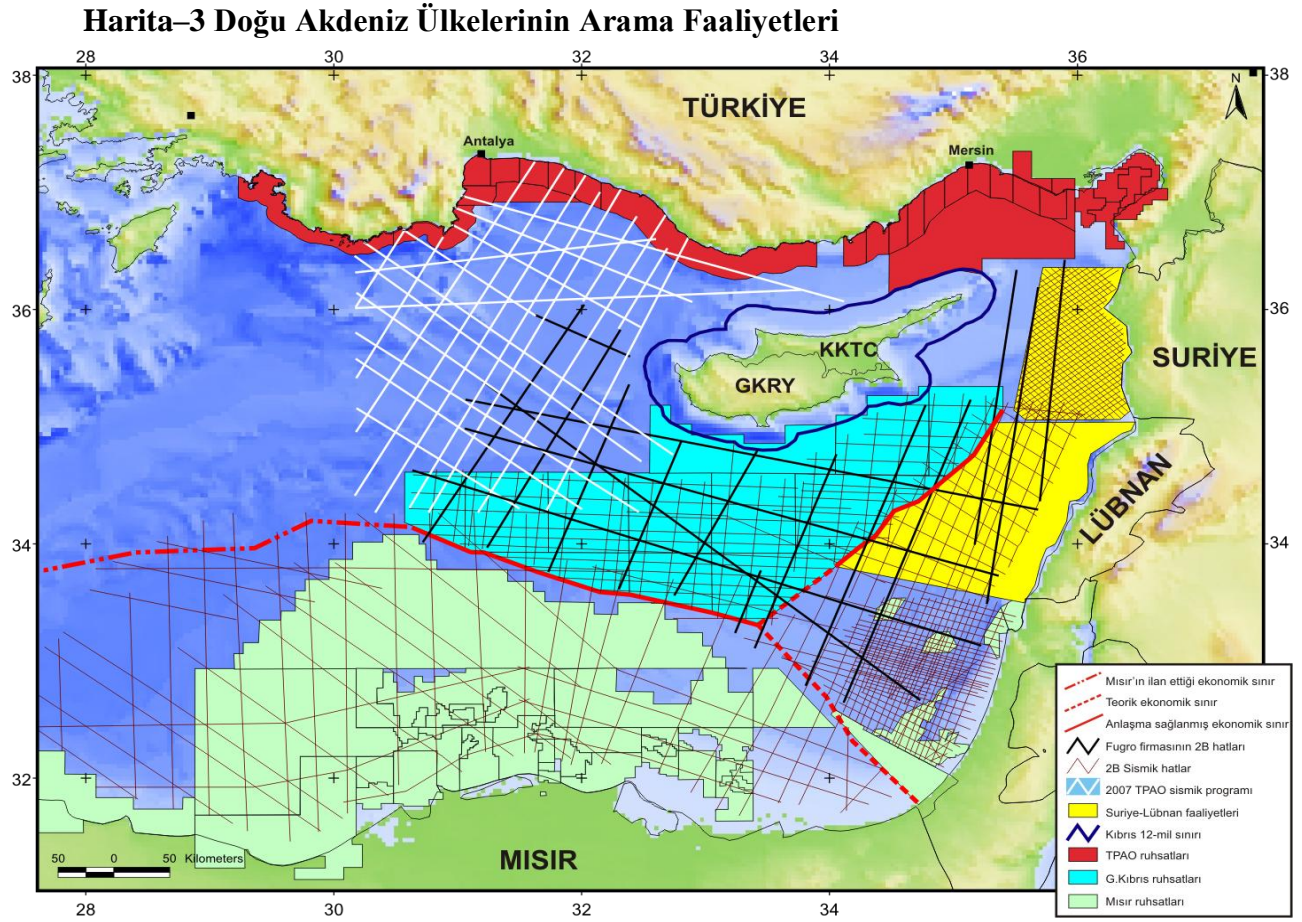

Kaynak: Seville Üniversitesi, İspanya.

Bu harita, önemli bilgiler sunmaktadır (Harita-3). Altta kırmızı renkli ve sürekli ve kesik çizgilerle ifade edilen sınırı düşünecek olursanız, Mısır'ın münhasır ekonomik sınır olarak ilan ettiği, ama şu anda belki hiçbir ülke tarafından kabul görmemiş, ancak bir şekilde kendisine göre ruhsatlandırmak için kullandığı bir sınır. Mısır'ın denizde ki renklendirilmiş blokları ise, petrol arama ruhsatlarıdır. Doğu-batı yönlü uzun siyah çizgiyi düşünecek olursanız, onun üstündeki renkli bloklar, tümüyle 2000 yılından hemen sonra ihale edilmiş ruhsatlardır ve hepsinde majörler diye adlandırdığımız büyük petrol şirketleri vardır. Bunlar kimdir dersanız, BP, Shell, Exxon gibi şirketlerdir.

Aynı şekilde onların üzerinde yer alan birtakım çizgiler görüyorsunuz. Bu çizgiler, Akdeniz'in tümü için bugüne kadar yapılmış olan tüm sismik çalışmaları içermektedir ve çok enteresandır, bunların büyük bir çoğunluğu, 2000 ve sonrasında yapılmış olan sismiklerdir. Örneğin Suriye'nin sarı renkle gösterilen ve içinde sık çizgiler olan hatlar 2005 yılında yapılmışken, Lübnan açıklarındakiler ise 2006 yılında, aynı şekilde Güney Kıbrıs Rum

Yönetimi'nin açık mavi renklerle, kendi ruhsat alanı olarak ilan ettiği bu bölgede yapılmış olan sismikler ise 2006 yılında gerçekleştirilmiştir. Sonuçta hepsi çok yenidir. Bu bilgiler, zannediyorum ki dünyanın çok önemli bir noktası olan Ortadoğu'nun denize açılan bir kesiminde, Doğu Akdeniz'de neler olduğunu gösteren çok önemli verilerdir.

“Bu veriler ne anlama geliyor?” dersiniz, yerin altında (denizin tabanından itibaren) varlıklarınızın ne olduğunu gösteren en önemli bilgi demektir. Kimler buna sahiplerse, onlar o uzakta diye gördüğümüz köylere gidebilen ülkelerdir. Dolayısıyla bizlerin bu alanlar üzerinde etkili olabilmemiz, ancak bu verilere sahip olmamızla mümkündür. Yıllardır denizlerimizde birçok yabancı firmaya bilimsel çalışma adı altında (bu çalışmalar da bizim üniversitemiz de vardır) müsaadeler vermekteyiz. Bunların birçoğu, hiçbir sayısal kopyayı vermeksizin, sadece yazılı küçük raporları, katılımcılara verirler, ama asıl sayısal hiçbir veriyi vermezler. Fakat daha önemlisi, bütün o bilimsel adı altında yapılan çalışmalarda daima petrol, maden veya benzeri yeraltı bilgilerinin önemli sırları ve bilgileri vardır. Bu bilgiler bir taraftan ülkelerin hükümlerlik alanı olan sınırlarını belirlemede önemli kaynak iken öte yandan hem kendi sınırları içindeki hem de komşu ülkelerin sınırları içindeki ekonomik

zenginliklerinin anlaşılmasında en önemli bilgidir. Bazen komşu ülkelere ait bu bilgilere erkenden sahip olmak asıl ülke için önemli stratejik avantajların kazanımı demektir.

Dolayısıyla özellikle 2000 yılından itibaren bu süreç (sismik veri toplama) çok hızlı bir şekilde seyretmiş ve bugün bu noktaya gelmiştir. Şunu da ifade etmek istiyorum ki, biraz önce zikredilen Kıbrıs Adası'nın hemen doğusunda, Lübnan-Suriye sınırına doğru uzanan kesimle ruhsatları sınırlandırmış olmasına getirilen yorumlar hiçbir şekilde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne veya Türkiye'ye yönelik bir iyi niyet mesajı anlamına gelmemektedir. Sadece şimdilik üstü örtülmüş, ama çok daha ileri bir tarihte önümüze gelecek önemli sorunların günümüzdeki en küçük habercileridirler. Bizim açımızdan önemli olan bu küçük ipuçlarını iyi yorumlayarak, mümkün olduğu kadar uzağı ve bilinmeyenleri kontrol etmeye çalışmaktır (çünkü bilinmeyenlerle uğraşmak jeoloji ilminin verdiği çok önemli bir husustur ve petrolcüler bir miktar da strateji uzmanıdır).

Bugün Akdeniz için düşüncelerimiz ise beyaz çizgilerle temsil edilen alanda gereken sismik verileri toplamaktır. Bu alanlara ait sismik verileri elde edemediğimiz sürece, denizin altındaki varlıklarımızın ne olduğunu hiçbir zaman bilemeyeceğimiz gibi sınırlarımızı da nereye kadar götüreceğimiz konusunda elimizde sağlıklı bilimsel veriler de olmaz.

Efendim, çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Konuşmacıya ben de teşekkür ediyorum, çok yararlı bilgiler verdiler. Ama maalesef sonuç yine aynı kapıya çıkmaya başladı, tabii Türkiye bakımından üzücü.

Buyurun.

GÖRKEM BORA TANER (Hukuk Fakültesi 2'nci Sınıf Öğrencisi)- Sorum Necdet Pamir'e olacak: TPAO'nun bazı kuruluşlar üstünde etkisinden bahsetmişsiniz, bunlar PETKİM, TÜPRAŞ ve benzeri. Bu etkinin kaybedilmesinde küresel sermaye politikalarının etkisi var mıdır, bunun kurbanıdır diyebilir miyiz? Ayrıca bu kurumların ve kuruluşların özelleştirilmesi bir yönden etkilemiş olabilir mi ve Türkiye'nin enerji arama ve kullanma politikalarına etkisi olmuş mudur? TPAO'nun tekrar dikey entegre yönde hareketini nasıl sağlayabileceğini açıklarsanız çok sevinirim.

Çok teşekkürler.

NECDET PAMİR- Ben de duyarlılığımız için teşekkür ederim.

Türkiye Petrolleri, başta da belirttiğim gibi, 1954 yılında kurulduğunda, önemli bir öngörüyle uluslararası pratiğe çok uygun bir şekilde kurulmuştu; dediğim gibi dikey entegre yapıdaydı. Ama 1980’li yıllardan itibaren, bahanesi de Batıman sahasında yapacağımız bir ikincil üretim projesine yönelik birkaç milyon dolarlık bir Dünya Bankası kredisi almak üzere başvurduğumuzda, dediler ki, “Türkiye Petrollerine biz bunu vereceğiz, üretim grubunun bir projesi bu, ama sizin bir tarafta TÜPRAŞ var, bir tarafta Petrol Ofisi var, bütçeniz de hangi kalemlerden geliyor, onu bilemiyoruz. Bir kere şunu bir bölün, parçalayın”, yani bahanesi buydu. Birebir bu, sadece Türkiye Petrolleri’nin başına gelen değil ve bu ana yapı parçalandı. Ana yapıdan, Türkiye Petrolleri’nden ayrılarak TÜPRAŞ, BOTAŞ, Petrol Ofisi çıktı. Uzun yıllar özelleştirilecek diye itildi kakıldı bu kuruluşlar, hiçbirisi asli işlevlerini gerektiği gibi yerine getiremedi. Çünkü başta anlattığım gibi, arama yatırımlarının gerektirdiği risk sermayesini siz o kârlı alanlardan getirip yatırırınız. Birebir o küreselleşme rüzgârlarının etkisiyle oldu.

Türkiye Elektrik Kurumu da paramparça oldu, şimdi görüyorsunuz, yani bir tarafta Elektrik Üretim AŞ, öbür tarafta dağıtımla ilgili bir şirket, bölgesel bir dolu şirket, ondan sonra ticareti ayrı bir şirkette. Yani dünyada bunun örneklerine baktığınız zaman, bütün büyük enerji şirketlerinin dikey entegre yapıda olduğunu görüyorsunuz. Gücümüz yettiğinde, sesimizi duyurabildiğimiz kadar mücadele ettik, TÜPRAŞ’ın özelleştirilmemesi için; bu apayrı bir panel konusudur ve maalesef şimdi Türkiye’nin, yani Cumhuriyetin gözbebeği bütün kuruluşlarının birer birer önce özelleştirildiğini, ondan sonra da borsada kote edildiğinde, sermayenin kontrolünün büyük oranda yabancıların elinde olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla tabii ki bu Türkiye’nin arama politikalarına zarar verir.

Sevgili Kardeşim Ahmet belli bilgiler verdi, ama yine Sevgili Hocamın, Başkanımın söylediği gibi, bu bilgilerin elimizde olması, yani Ahmet gibi bir sürü çok değerli arkadaşımız hâlâ kurumun içinde, erozyon tamamlanmadı henüz. Ancak onların bir başına çok bilgili olmaları da, eğer siz doğru organizasyonları gerçekleştiriyorsanız, başarı şansı sıfır. Yani siyasi erkin arkanızda olmasının ötesinde, eğer dikey entegre bir şirket değilseniz, arama yatırımlarını yapacak kaynaklardan yoksunuz. Örneğin Türkiye Petrolleri’nin Kıbrıs açıklarında arama programının içinde geçen yıl da vardı, yapılamadı, ama bu yıl yapılacağı şimdi söyleniyor. Yalnız, şu kadarını söyleyeyim: Ben genelde konuşmalarında işleri kişiselleştirmemeye özen gösteririm. Ama Türkiye Petrolleri’nin mevcut Genel Müdürü çıkıp, Türkiye Petrolleri’nin devlet adına arama yapma hakkı ve birçok ayrıcalığı ortadan kaldırılırken bu yasayı övüyorsa, bunda bir zaaf vardır. Dolayısıyla böylesi bir mentaliteyle istediğimiz kadar şekerimiz olsun,

unumuz olsun, sonuçta biz yapmamız gerekeni yapamayız, yani söylemden öteye gitmez. Kırmızı çizgiler çizersiniz, altını dolduracak yapınız yoktur, benim vurgulamaya çalıştığım o. Yoksa hakikaten son derece nitelikli her meslekten arkadaşlarım var, gurur duyacağımız, ama o bilgilerin sizde olması işi çözmiyor maalesef.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Rektörüm; kapanış konuşmanızı yapmak üzere teşekkür ederiz.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL- Efendim, çok teşekkür ediyorum, hepinize teşekkür ediyorum, katılanlara çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten hemen hemen toplumumuzun büyük ekseriyetinin bilmediğini bugün sizler, hem bilimsel yönüyle, hem pratik uygulamaları yönüyle gündeme getirdiniz. Tabii bir özellikle son zamanlarda şunu söylüyorum: Diyorum ki, bizim olan topraklarımız üzerinde maalesef yine bizim geçmişteki imparatorluğumuz dâhil, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti Devleti dâhil, bizim zaaflarımız değerlendirilerek bize karşı çok ciddi senaryolar düzenlenmiştir. Bunların en çarpıcılarının başında da bu Kıbrıs olayı gelir ve bugün Doğu Akdeniz'deki senaryolar gelir. 1959-1960 Antlaşmaları gündemdeyken, Güney Kıbrıs gibi âdeta ayrı bir devlet olan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin onayı alınmadan, bir devletin Avrupa Birliği'ne üye olmasına siz seyirci kalırsanız, bugün bunları elbet ki karşımızda göreceğiz. Esas problem buradan kaynaklanmaktadır.

Ben bu ülkenin bir vatandaşı olarak, Güney Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'nin yasal olarak, hukuksal olarak bir üyesi olduğu kanaatinde değilim. Temenni ederim ki, benim devletim de çıksın ortaya, desin ki, "Evet, siz bunu aldınız, biz bugüne kadar bunlara göz yumduk, ama bu yasal değildir. Neden değildir? Çünkü benim onayım yok." Eğer diyorsanız ki, "biz uluslararası anlaşmaları dikkate almıyoruz, nitekim bugün yaptığımız gibi, biz istediğimiz şekilde hareket ederiz, dolayısıyla bizim yaptığımız doğrudur"; o zaman benim devletim de çıkıp diyecek ki, "size teşekkür ediyoruz." Yunan Başbakanı nasıl diyorsa ki, "Türkiye, Avrupa Birliği'yle görüşün"; ben temenni ederim ki, benim Başbakanım da çıksın desin ki, "teşekkür ederim, onların muhatabı sizsiniz, benim muhatabım benim topraklarımdır, benim muhatabım Akdeniz'dir, sizinle Akdeniz'de görüşürüz." Bunu söyleyebilsin. Eğer bunu söylemezseniz, bu dersi karşınızdakine vermezseniz, biz bu problemlerle daha çok uğraşırız ve yazık, gerçekten kaybettiğimiz zamana yazık.

Değerli konuklar; biz bunları tartışma yerine, söylüyorum, ülkemizin geleceğini tartışmak zorundayız. Bakın, şu salonda toplantılar düzenliyoruz ve maalesef her düzenlediğimiz toplantı da birilerinin ülkemizin karşısına çıkardığı sorunlardır. Sorunlar karşımıza çıktığı zaman onları gündeme getiriyoruz. Tıpta buna semptomatik tedavi derler. Siz ancak semptomlar ortaya çıktıkça, işte hastanın ateşi çıktı, hastalığını bilmiyorsunuz, teşhisi koyamıyorsunuz. Ne yapalım; ateşini düşürelim. Ne yapalım; belki ağrısını dindiririz. Ama hepsi o kadardır, onun dışında herhangi bir şey yapamazsınız.

Yine söylüyorum; maalesef bizim elimizde kala kala sadece Misak-ı Milli hudutları içerisi kaldı değerli konuklar. Her zaman söylüyorum; Atatürk, arkadaşları ve aziz şehitlerimize biz ne kadar şükran borçlu olsak azdır; o şartlarda, o yokluklarda ve o yedi düvele karşı bu ülkeyi bize kazandırdılar. Ama ne yazık ki bugün benim ülkem, söyledim, asrın medeniyet düzeyine en azından muayyen konularda çıktığı halde, bugün biz bu insanların âdeta gündeme getirdiği senaryolarla meşgulüz. Diyemiyoruz ki, “bu hak bizimdir.” Hak verilmez, alınır, bu artık kuraldır değerli konuklar. Biz bekliyoruz ki, birtakım insanlar, birtakım devletler, âdeta onlar tatmin olsun, bize desinler ki, “tamam, bu da sizin hakkınız, biz alacağımızı alalım, kalanı da size verelim.” Öyle bir mantığı kabul etmek mümkün değildir. Maalesef gördüğüm manzara bu; belki Osmanlı İmparatorluğu döneminde de böyle yapıldı ve bugün de aynı şeyler oluyor, ülkemizin özellikle milli menfaatleri, içeride birtakım politik nedenlerle âdeta birbirimizle çekişme uğruna neredeyse feda ediliyor. Bunu kabul etmek mümkün değildir. Ülkemizin milli menfaatlerinin değişik şekilde zedelenmesine göz yummak, o gerçekten çok önemli bir olaydır ve bunu çok iyi değerlendirmek zorundayız. Eğer biz ülkemizin içerisinde birtakım politik nedenlerle birbiriyle çekişme yerine... Gayet tabii politik olarak herkesin bir görüşü var, ben buna saygı duyarım, ama saygı duyamayacağım bir tek şey var: Ülkemin bütünlüğü, ülkemizin geleceği, milli menfaatler ve bu milli menfaatler üzerinde gündeme getirilecek senaryolar. Bunları kabul etmek mümkün değildir. Eğer gerçek anlamıyla dünya ülkeleri bilse ki, Türkiye Cumhuriyeti bir bütündür, ülke menfaatleri üzerinde kesinlikle hangi şartta olursa olsun, hangi zihniyet, hangi görüş o ülkede iş başına gelirse gelsin, kesinlikle buradan taviz verilmez. O zaman biz, bu sorunları tartışmayız değerli konuklar. Bugün benim gerçekten toplumumuzdan beklediğim de budur. Eğer ülkemizin birliğine, beraberliğine, üniter devlet oluşuna, Cumhuriyet ilkelerine, Atatürk ilkelerine ne kadar güçlü sahip çıkarsak, inanıyorum ki o zaman bugün bu senaryoları gündeme getirenler, kendilerinde bu cesareti bulamayacaklar ve benim ülkem gerçekten yolunda daha güçlü bir şekilde yürüyecek, devam edecektir. Buna benim inancım çok güçlüdür ve diyorum ki, bugün bu işi yapanlar bize asla engel olamayacaklar, gölge bile olamayacaklardır.

Hepinize teŖekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sabırlarınız için çok teŖekkür ederim sayın konuklar.